

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

საქართველოს ჯანდაცვის
ჯიოვნური ბიბიოთეკა

იოსებ თბილელი
(სააკაბე)

დიდმოურავიანი

იოსებ თბილელი (სააკაძე)
დიდმოურავიანი

დიდმოურავიანი

პროლოგი

1 მეფესა ქართლის ცხოვრება ებძანა გალექსულობით, ზოგი რუსთვლისა ბაასი, კახთ მეფის საქმე სრულობით, ხან ლხინი, შვება, სიამე, ხან ვარდი დანასრულობით: სიბრძნე, ხმალი და ომები, სიკვდიდმდე აღსასრულობით.

მეფის არჩილისადმი

2 მეფევ, სიბრძნით აღსავსეო, ხელმწიფეთა პირმშოვ შვილო, ღრმის სიტყვისა ამომცნობო და ძნელისა გამადვილო; "ცოტა სიტყვა განმიმარტე", გებრძანა თუ: "ჩემო ჩრდილო, შენ, სიბრძნისა ვერ მიმწთომო, მაგრა რიტორთ კაცთა ზრდილო!"

3 ამ ამბისა განმარტებით არა გქონდა მოხსენება, ვით გაუწყრა მოურავსა, მეფეს ანუ ვით ენება; საქართველოს დასუსტებას მით ბელიარ ექენება; ამ ქვეყნისა შიგნით რევას ზოგს ოცნებით ეჩვენება!

კარი პირველი

4 ქრცხილვანს იდგა მეფე შვებით, მას გვერც ახლდა მოურავი, იშვებენ და იხარებენ, ქარი უქრის მათ არავი, მტერი ყველგნით შეაშინა, ომის იყვნენ არ მზარავი,ავი ენა ამათ გაჰყრის, ქვეყნისათვის ეს არ ავი.

5 სამნი კაცნი მოურავთან მოვლენ სიტყვის მოხსენებად, პირველ ჰკადრეს: "სახელისა ჩვენ შენისა ვართო ქებად, გაგიცხადებთ ხვაშიადსა, ჭირთა ჭირზე მოსავსებად, მაგრა ფიცს გთხოვთ, არვის უთხრა, არ შევიქმნათ გაცხადებად."

6 მან მიუგო: "რას ფიცსა მთხოვთ, ან რისა ხართ ნეტარ მთქმელი? გამიცხადეთ, თუ რა მოჰხდა, ახლარამ თუ ანუ ძველი, კარგს მეტყვით თუ საზიანოს, ლხინით ვარ თუ ცრემლთა მღვრელი, გულში არა ჩამაჩნია, მეფის მტრის ვარ მე მომსვრელი!"

7 მათ უთხრეს, თუ: "ვერ გიამბობთ, თუ არ მოგვცე მართლა ფიცი. წიგნი

მოგვეც საფიცრისა, დაბეჭდე და დაამტკიცე, თვარემ გითხრათ, მიგვეც ხელთა: "ამან მითხრა, მე ეს ვიცი!" ჩვენ დაგვხოცონ, თუ გარდავრჩეთ, ვერ ვიშოვნოთ ანამტკიცე!"

8 დაღონდა, გულში ესე თქვა: "ნეტარ შევჰფიცო რისათვი, წიგნი მიმეცეს ფიცისა ცუდის სიტყვისა თქმისათვი, მეფე ხომ არას მიწყრება, არც მოყვრის, არცა ძმისათვი. ეგება მე სულ შორს ვიყო, მეუბნებოდენ სხვისათვი."

9 ბევრი ეუბნა, არ უთხრეს, ვირემ არ მისცა ფიცია,

მაშინლა ჰკადრეს: "სიკვდილი შენი ხვალ დანამტკიცია! " ერთმან თქვა: "მოღალატენი უთუოდ მართლა ვიცია!" რა მესმა, იქივ შევსწუხდი, მე თავსა ხელი მიცია!

10 ჰკითხა: "ნეტარ რასთვის მამკვლენ, ანუ ჩემგან რა მომხდარა," კაცს რომ ბევრი კარგი უყო, ჭირნახული ქვე წამხდარა, რომ არ აგყვე, სიზმრის ნახვა ბევრჯელ სადმე კვლავ ამხდარა. მზექაბუკ და გმირი როსტომ ღალატითა გარდამხდარა!

11 ზოგს ყმას გაენდო, ზოგზოგთან კაცი გაგზავნა ძალები, ქაიხოსროს და იესეს უთხრა: "გული გაქვთ სალები, რასათვის მამკლავს, გასინჯეთ, თქვენგნით მქონია ძალები, კარგისთვის კარგი ეს არის, იცით, რა დავსდევ ვალები?"

12 მათ უთხრეს: "ნუ დაიჯერებ, არა გავს სიტყვის მსგავსება, ზოგთ უნდა გარდაკიდება, ქართლის ჩხუბითა ავსება; შენ რომ არ იყო, დღეს ქართლსა მიხვდება სანთლის დავსება. მთვარე დაცხრების ჩვენ კერძი, აღარ ყოს პირის გავსება!"

13 კვლავა ნახა ისივ კაცნი, იმავ სიტყვას მეტყველებდეს, მოახსენეს: "დაიჯერე, ვირ შენს შუქსა დაავსებდეს, მოგკვლენ, სისხლსა დაგიღვრიან, ზოგნი თასსა აავსებდეს, რაკი მოგკვლენ, სოფელს გავლი, სიკვდილს შენსას ვინ ეძებდეს?"

14 თქვა: "ვერ ვხედავ ამ საქმესა ჩემთვის რასმე კარგა მხედად, სამსახურის საპასუხოდ მე ეს მამცა ეტლმან ბედად, შვილიშვილის

დასადგინად, სანატრელად ან იმედად, აწ რაცა ხამს, მე იმას ვიქ, თქვენ რა გითხრა სიტყვა ყბედად!"

15 ჰკითხა კიდევ: "რა სიტყვა თქვეს, რად სწრაფობენ ჩემად

მკვლელად?" მათ უთხრეს თუ: "ის შეიქნა ლუარსაბის სისხლთა მღვრელად; კვლავ: მან ჯარი დაიხვია, არ ეტევის მინდორს ველად; თავს არ გვიდებს საპატრონემოდ, წყალობისა არ მადლმხდელად."

16 თქვა: "მამაცისგან ცუდია, თუ მუდამ რაცხავს შიშებსა, ვინც რომე უწინ მირჩივა, ვიცი, მამიგებს იშებსა, მითხრეს, გონიას რას ეძებ, შერთვია ზღვათა ქვიშებსა, კაცს განუცდელსა სოფელი, იცით, რომ არ გაუშვებსა?".

17 მეფემ შეგვიტყო ჩურჩური, გაყენ და გამოყენება; ებძანა: "რა გაქვთ საქმენი, სიტყვას არ უნდა ყენება!" ვჰკადრე: "ამჟამად არვისგან მკვდარი არ აყენება, თავს ღალატითა ვერ მოვჰკვლავ, ამისი ნუ გაქვს წყენება!"

18 მეფევ, თქვენ იცით, ტარიელს რამაზის სიტყვის თქმანია, მან მოარჩინა სიკვდილსა, თვარ იყო დასანთქმანია, რა წიგნი მისცა მას კაცსა, პირობა, რა აღთქმანია, მეც მითხრეს ჩემი სიკვდილი, აწ რაღა უკუთქმანია?"

19 ავალიშვილი დომენტი, ჰკვიანი კაცი, მროველი, მას ვჰკადრე, "თქვენ დაისაჯე, მეფესთან ამას მოველი, ეს ჰკადრე: "რა დავაშავე, ვიყავ ხლმით ბევრის მშოველი, თქვენც კარგა მაპატივებდი, - ცა წყალობითა მთოველი!"

20 მივიდა, მეფეს შეჰკადრა: "ნუ გაქვს სიტყვისა წყინება, მეფეო, ის ვჰქენ საქმენი, რაც თქვენმან გულმან ინება, რისთვის გამხადე მტერთ გულად, რად მეც ცრემლისა დინება? შენთვის რამდენჯერ ხლმის ვადა გლახ ჩემმან ხელმან ინება!"

21 მეფემ ბძანა: "ეგე საქმე არ გავლია ჩემსა გულსა, ვინ მოგკვლევდა, რასა ჰქვიან. მომდგომსა და ჩემს ერდგულსა, ნამსახურსა თავგაწირვით. კვიპაროზსა სწორად რგულსა, ვინც რომ გითხრა ეგ ტყუილად, შევიქ დამწვარ დადაგულსა!"

22 მაგის მთქმელი არ იქნების, იგი კაცი თუ არ მამცე, მამული და სამყოფელი სრულ უკლებლად ახლავ გავსცე, იავარ ვჰყო სამყოფთაგან,

თავსა ზარი მაშინ დავსცე. შენით მინდა მე ლაშქრობა, ნალარას და საყვირსა ვსცე!"

23 ესე სიტყვა მოუტანა, მეფე მართლობს მეტად თავსა! "დამიჯერე, ასრე შორს არს, ვით არ შევა სპილო ნავსა!" ერთხან ჩავჰყევ, არ დავჰკარგავ, ჩემს ჭირნახულს შევიქ ზავსა, იგი კაცნი კვლავ მოვიდეს, მე მეტყოდეს სხვას იგავსა.

24 მითხრეს: "ერთხელ კიდევ მორჩი სიკვდილსა და ღალატობას. ჩვენ ნუ გაგვცემ, თვარ დაგვბოცენ, შენ მიხვდები ფიცის გმობას, დაგვიჯერე, ნუ მოელი მეფისაგან ხვალ დანდობას, ლუარსაბის სიკვდილს გადებს, სულ ამას იქს სიტყვის თხრობას."

25 კიდევ გაგვზავნე მროველი, ვახელ მოციქულები: "მე მთქმელთა კაცთა ვერ მოგცემ, გინდა რომ შემქნა წყლულები, ლუარსაბ მეფის სისხლს მადებთ, გაქვთ სადმე სიტყვა თქმულები, მაგრა თავი დამ შეგკადრო, თუ თქმადლა შემრჩეს სულელები!"

26 მეფეს ებძანა: "აწ გითხრა სიტყვა უცთურად მთელია, ქვეყანამ იცის, შენ იყავ მისის სისხლისა მღვრელია, მაგრა მას მიხვდა სუფევა, ანგელოზნი ჰყავს მცველია; ამჟამად ისრე არვინ არს წამების გარდამხდელია!"

27 მაგრა მე მის სისხლს არ ვეძებ, შენ იყავ შენთვის მჯდომარე!" რა ესე მესმა, შევიგენ, ვჰტქვი: "არის ჩემზე მწყრომარე," მოციქულთ უთხარ: "ვყოფილვარ მე სადმე ცუდათ მშრომარე, მეფეთ ტახტისა მაქცევი, არა თუ შემამკობარე!" კარი მეორე

28 შევსთვალე: "მეფევ, ისმინე ეს სიტყვა გათავებამდი, მეფეს ლუარსაბს როს ვახლდი, ვით ვიყავ მისად ქებამდი; ოცის წლის მამამ მიმართვა, ის იყო ცამეტებამდი, უწინაც მაჰატივებდა სამუდმოდ გვერცა ხლებამდი.

29 ხანი რამ გაჰხდა, მოვიდა ამბავი ლაშქართ ყრისანი, თათარხნის შემოგროვება, თრიალეთს გარდმოსვლისანი, მან იარალის უბძანა: "შენ იცი შეყრა გზისანი, თან ზაქარია წამოგყვეს, ყმანი არ გინდა სხვისანი!"

30 გზანი დაცევით, თქვენ ქენით კარგრიგად ყარაულობა, თუ ჯარი ნახოთ, — გვაცნობეთ. ნუმცა ჰქნათ თავის წყლულობა!" მათ ვერა უგრძნეს ლაშქართა, ქნეს სხვას გზას გაპარულობა, ბოლოს მათგანვე მოიკლნეს, ქრისტეს შესწირეს სულობა!

31 მათ თრიალეთი გარდმოვლეს, თან აჰყვნენ მანგლისელები, ზოგნი ნამგლითა მოსდევდეს, ზოგთ ხელთა ჰქონდა ცელები; კველთა, ოძისი დადაგეს, არა ჰყვა შემნახ-მცველები, მეფის სვიმონის ხლმის ქნევა, თურმე, არ ახსონსთ ძველები!

32 კველთას თევდორე შეიპყრეს, მცოდნე და კარგი მღვდელია, ლახტითა სცემდეს: "წაგვიძებ, გზა რომელ გარდამსვლელია?" ერიქალზედან ავიდნენ, ხუცესი წინწინ მვლელია; აწ ნახეთ, როგორ მოუა, რის ჭირის გარდამხდელია!

33 გოსთიბის თავს რომ მოვიდეს, ჯერ არ ჩაევლოთ სულებით, უთხრეს: "მეფეზე მიგვიძებ, უკან მოგყვებით სულებით." ორს კაცს ეჭირა მხარ შეკვრით, ხელი ხელზედან სულ ებით, მღდელმან გულში თქვა: "მე მამკლან, არ დავიკარგვი სულებით!"

34 ეს განიზრახა: "მეფეზე მიუძღვე ჩემის შიშითა, თან დავიდევნო ლაშქარი, უმრავლე ზღვისა ქვიშითა; ესენი ფაფარუჭობდენ გახარებით და იშითა, არვინ დავრჩებით უკვდავთ, ვინც რომ დედითგან ვიშვითა!"

35 ერთაწმინდაზე ჩაუძღვა, გზა ჩავლო ქვენადრისანი, ცხირეთზედ დიალ შორს დარჩა, მხარი ვლო სხვის სამძღვრისანი, მღდელს თავი გააგდებინეს, წამებით სისხლთა ღვრისანი, მაშინ ერთ კაცად კმარიყო, რაც ვნახე ჩემის ძმისანი!

36 მეფე ცხირეთს ბძანდებოდა უგრძნაულად, მოსვენებით, მეც გვერც ვახლდი, იგ მწყალობდა სიკეთით და თავის ნებით. გარდმოვხედე, სულ მოიცვეს დაბლა მხარი, ვიქმენ ვებით, გულსა უთხარ: "მე ქართველნი მათ შევაბა კაის ცნებით!"

37 მეფეს ვჰკადრე: "ნუ დაიძვრი, დამაცალე შვიდს ჟამს ჯერე, რაცა გკადრო, ის ისმინე, სიტყვა ჩემი დაიჯერე, შენს წინ მოვჰკვდე

უსაცილოდ, ფიცი ჩემი ეს იჯერე, სარდრობით და კაის საქმით, ნახავთ, ვითა შევაჯერე!"

38 დამიჯერა, მეფე დადგა, მე კავთისხევს ვიწყე რბენა, ბარათიანთ ვის შეეტყო, მათ დაიწყეს კვლავ მოდენა, ვინც ვიპოვე შევაგროვე, ოთხასი ვკთქვა ან რამდენა? — ღვთით მოხდომა დავანანო, მათ ცოლთა ქნან ცრემლთ მოდენა.

39 დელუმაჰმადხანს ვაცნობე: "წამოდი, მალე ირები, მალ მოგვეშველე, შეგვექნა დღე რამე გასაჭირები, ნუ გაგვიდრკები, აქამდი ჩვენ ერთად გვექონდა პირები!" არვინ დავაგდე, საომრად მოდიან ჯოხით გზირები.

40 მეშვიდეს საათს მეფესთან მოველ, მოვხვივე ჯარია, აწ ნახავთ, როგორ შევიქმენ თავისა გამსაჯარია, ზაზა ციციშვილს იცნობდით, როგორ გულ სრული არია, მას გვერც ვიახელ, მრავალი კაცი შეჰვექმენით მკვდარია!

41 ნიაბთ ბოლოს სხერტა ჰქვიან, არის რამე მცირე ჭალა, ზაზას ვახლდი, იქ წინ დავხვდით, გული გვაქვს და მცირე ძალა, ზაქარიას იარალი მასთან მოსდევს, მოვლენ ძალა, მორწყულს ხნულში შემოცვივდეს, სისხლი მათი იქ გამშრალა!

42 ისინი ორნივ დახოცეს, ჩვენ დავრჩით, იყო ველია; შუბებსა ხელი ვამაგრეთ, მოგვეგონდა საქმე ძველია; ჯილოსანთ კაცთა უტყუბეთ, წინ იყვნენ, არ ჰყვა მშველია, ზაზასი მიკვირს იმ დღესა, თუ რას საქმისა მქნელია!

43 ფაშები იყვნეს, რომ ვჰხოცეთ, გარდახლტა, მოსჭრა თავია, სისხლით შეღება დოლბანდი, კაბა მწვანე თუ მავია, მათ მოგვატანეს რაზმითა, არ ჰქონდა ჩვენზე ზავია, წვერით კბილს თავი მიიცა, ცხენსა მოახლტა: "ჰაია!"

44 მაშინ მტკვარი მდიდროობდა, ჟამი იყო თიბათვისა, მუხრანთ მპყრობს და ერისთავებსა ვჰკადრეთ: "გვინდით ამისთვისა! ამილახორს მოახსენეთ, მტერი ცეცხლზე დაერთვისა!" მალ ავლევით ზემო ქართლი, სად ფრონენი მტკვარს ერთვისა.

45 დელუმაჰმადხან მოვიდა, შვიდასი კაცი ხლებოდა, გულსრულობასა ჩემობდა, მამაცად რასმე დგებოდა, "მგლისტყაოსანთა" შევებნეთ, ომი მწვე შეგვეძლებოდა; ვიცი, რომ ხმალთა ჩვენთაგან მათ გული დალებებოდა!

46 აიყარნენ წასასვლელად, მათ პირი ქნეს ყარაღაჯით, კაცი კარგად მოაგვარებს დიდს ლაშქარზე კარგის გარჯით! მეფეს ვჰკადრე: "აწ ქართველნი მე ავაფსო მათის ხარჯით, ბძანება ქენ, ნურვინ არჩენს შეხვეწნით და ნურას აჯით".

47 წყნარა მიდიან რაზმ წყობით, ჩვენ უკან მივსდევთ ნელაო, მათი შებმა და შეტევა არავინ გაიძნელაო, მე სადავენი შევტაცი, ვინ შუბი წაიგრძელაო, სამოციათას კაცზედა როგორ არ გვინდა შველაო?

48 ერთი ტერტერა გორიდამ მოვა უგრძნულად გზაზედა; დოესის ბოლოს წინ დახვდეს, გულს ელდა ეცა მაზედა; გაფრინდა, ხიდის ფიცრები მან გარდაყარა წყალზედა, თუ არ ენახა ტერტერას, ხიდს გაივლიდენ მზაზედა!

49 გმირთ ზღაპრულს წიგნში სწერია ჯეონის გავლა ადვილად, მდევერისა ველარ მიწევა, ვერც ჯავრთ ამოყრა ადვილად. გივისგან ქაიხოსროსი მორჩენა კარგა წადილად; მათ დავაშხამებ ხვალ დილას, რაც რომ მომზადონ სადილად!

50 იმ ღამეს მართლმორწმუნენი იყვნეს სულ ღამე თევითა, ზოგნი ხშირ-ხშირად ვდგებოდით, ზოგნი აქა-იქ თევითა, ღირსნი კაცები გვიახლნეს. ვესევდით ჩვენ მათევეითა, არ იყო მათში ცთუნება გველისგან იმათ ევითა.

51 დილა გათენდა, ვახსენეთ ღმერთი და წმინდა ყოველი: მარიამ დედა ქალწული და მერმე ძელი ცხოველი, კვართი და მკლავი მარჯვენა, ღვთივ ქმნული სვეტიცხოველი: თქვენ დაგვიფარეთ, დაგვცევით, რა წყალში ვიქმნეთ სოველი!

52 გაღმა მტრის შიში არა გვაქვს, წყალს ხმალი არსით ეკვრისა, ტანსა ჩავიცვით ჯაჭვები, ტალიკით აღარ ეკრისა, ჩვენი სიკვდილი აღარ

გვჩნდა იოტად, ანუ კეკრისა, გზები შეუკარ კორტანეთს, შალვა უფროსი მეკრისა!

53 შევედით, წყალსა გავედით, გვეგონა თავი მცურავი, ცხენები წყალში ფრტვინვიდა, უკულმა აღარ მბრუნავი, იმიერ ნაპირს გავედით უბე და კალთა მწურავი, აწ თათარხნისას გაცნობებ, ვით შევჰქნა მოსამდურავი!

54 წყალს უზიანოდ გავედით, ეს დიდი სასწაულობა! ივნისში მტკვარს ვინ გასულა, არ მიხდომოდეს რჩულობა? არ მოგვრჩობია ერთიცა, იმდენი ერთა სულობა, ცხენტ ცურვა გაუადვილდა, გასვლა თუ გამოსულობა.

55 სურამის ბოლოს მოვიდნენ, ქართველნი შევიყარენით, იმათაც დიდად იამა, ჩვენ ხომ მწვედ გავიხარენით, ომსა ბედევდეს ყველანი, არვინ არ დავიზარენით, ღმერთო, მოგვხედე, თათარხნის რომ სისხლი ხარბად ვღვარენით!

კარი მესამე

55 რჩევა შეგვექნა ომისა: რას დროს შევებნეთ, რაგვარა, დაშურება სჯობს, სიჩქარე, ვირემდის აიბარგარა, ხანძრად მოვედვნეთ, როგორაც ბალახი ცეცხლმან დაგარა, ქართველთ ხმალს ქვეშე, ღვთის ძალით, თათრებმან ვერ იმაგარა.

57 ზოგმან თქვა: "ახლავ მიუხდეთ, თავს გარდვადინოთ მტვერია! რაღას უდგავართ უომრად, რა ახლო ვნახეთ მტერია?" ზოგმან თქვა: "ზეით მოუხდეთ, შეიქნან გასაშტერია, მათ დავანანოთ აქ მოსვლა, არ ჰყვანდეს პატრონ ტერია!"

56 ნუგზარ თქვა: "ღამით დავესხნეთ, მთის კაცთ ეს მიყვეს რჩევანი; მრავალჯერ გაგვმარჯვებია, ასრე გვაქვს ომის ჩვევანი!" სხვათა თქვეს: "დილას მიუხდეთ, შევექნათ ბედისა წყევანი, ერთს წარექციოს ასი და ასს ათასისა ძლევანი!"

59 მე ვჰოთქვი: "ძმანო, დამიჯერეთ, ესე ომი მე დამდევით, ჩემი საქმე დღეის უკან ანდაზად და ხიდათ დევით; გული მტკიცედ დაიმყოვრეთ,

მართლა თავი გარდადეგით, თვალი მიგდეთ ზოგზოგებმან, მათში ვიქმნე, როგორ დევით!

60 დილაზედა რაზმი ვაწყობ, მათკენ ვიქმნეთ ჩვენ წახრილი, სადაც დგანან, აქეთ ნაპირს წაუვლია იმათ თხრილი, იმას ასრე გარდავიდეთ, არვინ იქმნას გან გახრილი, გარ მოვიგზნათ დახოცილი, როგორც დოლაბს ედვას ხრილი!

61 ერთი კაცი წამოსვლოდათ, ნიაბის თავს დაეჭირა, მოსვლა მისი, გამოპარვა, ჩვენთვის ლხინი, მათთვის ჭირ ა! ვპკითხე: "ომსა როგორ ბედვენ, შებმისა აქვს საეჭვი რა?" მითხრა: "უმძიმს მათ გარდმოსვლა, გზა და წასვლა გაეჭირა!"

62 ესე თქვა თუ: "გროვდებიან, ქვიმას რასმე პარკს ჩაპყრიან, ხან ისრებსა შესჭიდებენ, ხან ქურუმნი რამლსა პყრიან, მესტროლაბე სტროლაბსა შლის, მიმსვლელს უკან უკუპყრიან, მოსწყენიათ უცხოთ რასმე, ვეჭობ, ყურებს ჩამოპყრიან!"

63 ეს გავიგონე მათგანვე, თქვეს: "საქმე მოგვდის მარცხისა, რაცა ნიშნები ვიცოდით, აღარ დგას, წყალი გარცხისა, სრულ ჩამოცვივდა ბურჯები, ეტლებმან ქვე დანარცხისა, თილისმთ ნაქნარი დაშალეს, რკინა პქონდათ თუ რაც ხისა! "

კარი მეოთხე

64 ესე ამბავიც გვიამა, ღმერთი უწყრების თუ რევდა, იმ კაცსა ვპკითხეთ, საბრძოლი მათში რა უფრო ურევდა? გვითხრა თუ: "მშვილდით იბრძვიან, ფოლადი ისრის პირევდა, თოფი და შუბი არა აქვთ, საყალნო მწვე ქვითკირევდა."

65 თხრილის პირს ჩვენ მიუყენეთ მეთოფე, ქამანდარები,- ესროლეთ, თოფის კომლითა ვერ დაინახონ დარები! აქათ ესენი ესროდეს, ზეით გზა განაკარები, რა თოფის სროლა გათავდა, შუბთა ქნეს ჯაჭვზე ჩხარები!

66 რომე ვიწონეთ ჩვენზედა უფროსნი ექვსის ზომითა, ვთქვით: "გამარჯვება ჩვენია, გავძლებით მათის ომითა!" რაზმი გავაწყევ, მივმართე მკლავითა დაუშრომითა, სისქეს ჯარს პირველ მიუხე, სისწრაფე, დიდის

ნდომითა.

67 მეფე გულსრულად მობძანდა, შექნა შუბისა ძგერება, ვისაც მიუხდის თამამად, იგ მისგან გაიმტვერება! ფიცხად იბრძოდეს ქართველნი, რაღაა უფრო მტერება, ხნაშა-ხნუშისა ხმა არის, იმათ ვინ მიეფერება!

68 ომი გახშირდა, შეუქმნეს ცხენ-კაცთ თოფისა სროლანი, ზოგი ბორდღევდა ცხენს ქვეშე, ზოგთა აქვს მკვდართან წოლანი; დარბაისელნი იბრძვიან, მეფისა კამყოლანი, ომში ისინიც მოგვესწრნეს, ვის ექმნა უკან ყოლანი.

69 ჩემი რა ვკითქვა, დიდად მძულდა ტრაბახი და ცუდი კვება, ველარ დადგის უნაგირზედ, ვისაც ჩემი შუბი ეხა! სად მივმართი შევაძრწუნნი, ლახტის თქვიან, არის ჭება! სული მეც ხომ ამოვართვი, რას უზმიდა მეტსა მეხა?

70 ვკბოცდით გულმყოვრად, ვიბრძოდი, სწორად რაზმს შუა ვბრუნევდი, რომელსაც სისქეს ჯარს მოვხვდი, ერთმანერთს შიგ აურევდი, რომელიც ჯილით წამოდგის, იმის სისხლს უფრო ვსურევდი, სიცხემან ძალი დამმართა, ოფლსა არ მოვიწურევდი!

71 ფიცით შეგკადრო, მეფეო, სამი გავსტეხე შუბია; მასუკან ლახტით ვიბრძოდი, სისხლით ავაგსი უბია, ლახტიც რომ გატყდა, ხმალს ხელი მივკყავ, ვაყენე გუბია! პატრონსა ჩემსა სხვა მტერი ნიადაგმც ასრე უბია!

72 იბრძვიან ერთპირ ქართველნი, ხმა ისმის ჩახა-ჩუხისა, თათარხნის ჯარი გაწყვიტეს, მებრძოლნი შეაწუხისა, მეფისთვის თავს ვინ დაზოგავს, ტანსარო გულად უხვისა? მრავალთ აბჯრისა ცემისგან თქვეს თუ: "ხმა არის ქუხისა!"

73 ჩვენი ბრძოლა შუბით არის, მათი ფარ-ხმალ ისარია; სითაც მეფემ ცხენი იგდის, დააშვენის ის არია; ვისაც თავსა ლახტი დაჰკრის, არ ეგონის ისარია, ღმერთო, მიეც გამარჯვება, ვინ რომ რაზმი ის არია!

74 დილას შებმულთა ცხრას ჟამადი ჰქონდათ სისხლისა დენანი, მაშინდელს გამარჯვებასა მართლად ვერ მოსთვლის ენანი, კვრისა და

ცემის ხმა იყო, სხვისა არ გვექონდა სმენანი, მწარეს გვესროდეს ისარსა საყალბო ან სარჩენანი!

75 ზოგს მოკლე შუბი ეჭირის, მარჯვედ ხმარობდეს სროლითა, ვის დაგვაცდენდენ, მაშინლა მიუხდით ჩვენ ოროლითა, ავს ჯაჭოსანსა ვის ჰკრიან, შექნიან ცხენს ქვეშ წოლითა; თორმეტი მარტო მე მამხვდა, ვერა მქნეს ჩამოყოლითა!

76 ისრის სიხშირე რა გკადრო, თუ რამდენი რამ მამესო, ჯაჭვიშიგან მამხვდის ნამტვრევი, სადაც რომ ხელი მამესო, ომი მწყუროდა მას დღესა, მწადს მათი სისხლი მამესო, ამ ჭირნახულის მოქმედსა ბოლოდ აღარა მამესო!

77 გაგვემარჯვა, ამოვსწყვიტეთ, დავიპყრენით, დავჰხოცენით! რაც მეფეს და ქართლს უჯობდა, ყველაკაი ისრე ვჰქენით, თავი მოდის მეფეს წინა, თუ რამდენი, ვით ვჰთქვა ენით, სხვა მისებრივ გამარჯვება არ მინახავს, არც ვარ სმენით!

78 მეფემ ბძანა: დღეს, ქართველნო, ვით გმართებდა ჰქენით ბრძოლა, ვჰფიცავ, რომე ჩემისთანა არვისა ჰყავს ყმისა ყოლა, თავნი ყაენს გაუგზავნოთ, გარასპიმ ქნას თან მიყოლა, ძმათ და შვილად მიმაჩნიხართ, უფროსნი ხართ კაამყოლა!

79 ვინ რომ ტყეში შემძვრალიყო, მესამეს დღეს მოჰყავთ კრული, რახტუნაგირ ვერცხლოსანი, ზოგი ოქრო გარდაკრული, მე არ გავჰყვი საშოვარსა, ვინ ვჰქნი ხმლისა შემოკრული, ვინც გამყარა მე მეფესა, არსმცა წყეულ, დასაკრული!

80 ომი გარდასწყდა, ვამოყვსეთ ხელი და გული ლხინებსა, კვირით კვირამდი სმა იყო, ნეტარ ვინ მოიწყინებსა? ყირმიზს ღვინოსა სურები თასზედან მოადინებსა, რა ზარხოშობა შეგვექნის, ხან ხელი მივჰყვით მინებსა.

კარი მეხუთე

81 ხანი გარდაჰხდეს, ამაში მე დავჰპატიჟე მეფესა, იგ მხიარულად მეწვია დარბაზსა, კარგსა სეფესა, უხვსა, გულტკბილსა, ჯომარდსა, ნიადაგ

ვარდთა მკრეფესა, ბოლოს გესმოდესთ, რას უზმენ ამა ამბისა მყეფესა!

82 მესამეს წელსა გავმართე მე ლხინი, ერთა ჭამება,და მყვანდა - ტურფა, შვენებით მჭკრეტელთა გულის ამება, მეფემ თურ თვალი მიაპყრა, შექნა იმისთვის წამება! გამარჯვება და ლხინთ ნახვა ყველა შემექმნა შხამება!

83 არს გარიგება კარგვარი მის მის ალაგსა დასხმანი, ვის ღვინომ თავი მოსტაცა, შეექნა გარეთ გასხმანი. მეფემან ბძანა ჩემის დის, მწადს მისგან ღვინის დასხმანი! მე უთხარ: "ღვინო დაუსხი, ვეჭობ, ქნა არ გარდასხმანი!"

84 მეფემ თურ თვალი შემსჭვალა, მან მოინდომა მრუშება, დედაჩემს თურმე აცნობეს, შექნა ვაი და უშება, მეფემ შინ კაცი შეგზავნა, დაუწყო ქალს დაშუშება, რასაც ეს საქმე გარდმახდევს, ვის ძალუც წყლულ დაშუშება!

85 რა შევიგენ, მე ესე ვკითქვი: "არ მყოლოდა ნეტამც მე და! რომე მეფემ ესე მიყოს, გამოვდგებით ისი მე და? წყალობას რომ მპირდებოდა, თურმე იყო ეს იმედა? შერცხვენა და ხლმის შემოხსნა ნეტარ როგორ გამიბედა?"

86 მეფეს კაცი მიუგზავნე: "ეს არ იყო თქვენგან ქნანი! რომ ჩემი და გავაბოზო, სიტყვა ნუ გაქვს ამის თქმანი, ნუ მიჰყვები ბოროტს საქმეს, ნუ გაქვსთ ცუდი გულის თქმანი, თვარემ თავი მოგაკვლიო, არ მაქვს სიტყვის უკუთქმანი!"

87 ეს მინდოდა, შვილისათვის მე დამეგდო ხმლის სახელი,აწ ესე თქვან: "მოურავის სახლი გახდა საბოზველი?" ამ საქმესა ჩამომეხსნა, მე წყალობად ამას ველი, რად დაგვიწყდა, აღარ გახსონს ომი შარშანწინანდელი?"

88 მეფემ ფიცი შეუთვალა: "მაგას მე შენ არ გკადრებდი, მაგრა ცოლად იგ შევირთო, მხიარული ვიხარებდი, ქართლს დაგიჯდეს და დედოფლად, გაიხარე, მით იშვებდი." შევსთვალე თუ: "ნუ დამკარგავ, აგრე ადვილ ნურც დამთმობდი!"

89 როდეს გნახვენ დიდნი კაცნი, შეგიკვეთენ დაგდებასა, ჩემსა ცუდათ

დაჭერასა და სუბუქად აგდებასა, შადიმან არს ჩემი ქიშვი, გეტყვის სიკვდილს, გაგდებასა. ახლავ მიჯობს ჩამომეხსნა, ბოლოს ჭირში ჩაგდებასა!

90 შადიმან ამად დამქიშფდა, აქვს მამაცობის ძრახვანი, ერთხელ ეს უთხარ: "შენს ხმალსა, არა აქვს კვეთა, ახვანი!" თურმე შეექნა გულშია სევდა, კვნესა და ახვანი, სხვას რას დამაკლებს ენითა, არამც მომიდგას მახვანი!

91 იმავ სიტყვას მოგახსენებ, ხემწიფესა ზესთა ზესა, ჭკვიანსა და გონიერსა, სხვათ ძალგულთა უფრო მხნესა, სვიმონ მეფის შვილისშვილსა - ნუ მიჰყვები ნდომის ზნესა! თქვენც ის ქენით, მამაპაპათ, რომ მოყრობა სითაც ქნესა!

92 კახთ მეფისა, ეს მეც ვიცი, არ გხვდების რა შესართავათ, სხვა ბატონი ვინც არიან, თავმამწონე გვარათ, თავათ, - სიხარულით ქალს მოგცემენ, ტკბილის სიტყვის დასაზავათ, ჩამომეხსენ, დას ვერ მოგცემ, სულ ნუ შემიქ გასათავათ!"

93 ებძანა თუ: "არას საქმით არ დავიშლი მაგის შერთვას. ნეტარ რასთვის მიზარდები მოცემას და ნების შერთვას?. თუ ბოროტი მე რამ ვსძრახე, ახლა ხედავ წაღმა შერთვას? ნუ უპირებ ცრემლთა ჩემთა ზღვათა შიგან სადმე შერთვას!"

94 მეფის დედას, დედოფალსა, შევეხვეწე მუდარებით: "თქვენი შვილი ჩემს დასა მთხოვს, მე არ ვაძლევ ჩემის ნებით; არა ვღირსვარ, დაუშალე გამორჩევის კაის ცნებით, ძმა, შვილი და თავი ჩემი იმსახურე გვერცა ხლებით!"

95 ებძანა თუ: "არას მიჯერს, თვარ ვმოყრობდი დადიანსა; შენ ხომ მაშინც ერდგული ხარ, ჩვენთვის დასდებ თავს და ჯანსა, რომელიც სწადს, მაგან იცის, ნუ შემამთხვევთ ცუდს გარჯანსა, ვეფხვსა ადვილ ვინ შეიპყრობს, ან ვინ შესწვდა ცას მარჯანსა!"

96 კვლავ მოვახსენე: "მოყრობა თქვენგან დიდთ კაცთა წესია, თქვენი ყმა არვინ არ არის სხვა ჩემგან უმრწემესია, ჩემი და გაუთხოვებლად არ

დამირჩების, ესია; გაგემარჯვების, დამეხსენ, ნუ შემქმენ სევდით მკვნესია!"

97 გაჯავრდა, ესე ებძანა: "შეხოცა გინდა, ვიცია!" მერმელა ვკადრე: "მეფეო, მიბოძე მართლა ფიცია,რომ არ დამიგდო მასუკან, ეს სიტყვა დაამტკიცია;" მან საფიცარი მიბოძა: "არ მოვშლი, თუ ცა ვიცია!"

96 აღარ აგრძელა, მაშინვე იმან გაპირა ქორწილი, სიხარულისა დღისაგან სევდა მაქვს უფრო ორწილი, ზრუნვა და ფიქრი ბედისა ჩემი შეიქნა მოწილი, ქალი პირ ბროლი შვენებით, ბაგე-კბილ ტურფა მოწილი.

99 მეფე ქვათახევს წაბძანდა, ნოსტიდამ ახლო არია, ჩემი დაც თან წაიყვანა, დღე ჰქონდა გასახარია; წინ მოეგება მაზარით ნასიძე წინამძღვარია,მან თქვა: "ქვათახევს ქორწილი მეფეთა გასაკმარია!"

100 მღდელი იქ დახვდა მცოდინე, იოსებ კანდელაკია, მისგან იკურთხა გვირგვინი, არ თქვა თუ დღე რამ ნაკია! სრულ შინა ყმანი მირბიან, აღმართია თუ ვაკია, ვინ იცის, დილა რასა შობს, თქმულა, თუ ღამე მაკია?

101 ხანი გამოჰხდა, შეიქნა თვეები ხუთად თუ ექვსადო, კავთისხევს დადგნენ, რაცა ქნეს, სრულ ვერ გაუველ ლექსადო, შემოკრბეს, უთხრეს მეფესა: "საცოლედ შენ ვინ, ეგ სადო? არ გიზამთ,ეგ არ იქნების, ნუ შეგვიქ ქართველთ მკვნესადო!"

102 ჩემს მოყვრებს მწვე უხაროდათ, სხვანი ჩურჩურით მჩხუბევდეს, მაშინლა უთხრის სუფრაჯმა, როდესაც მეფე სუბევდეს; მე საფიცარი ხელთ მქონდა, შენახვით კარგა უბევდეს, თუ მე უცილოდ შემეტყო, სუფრაჯის სისხლი გუბევდეს!

კარი მეექვსე

103 წავკისის თავს მეფე იდგა, რომ მაისი გახდა ოცათ. მეფეს წიგნით დავებარე: "მოდო, ვიქმნეთ ნადირთ მხოცათ, ყარაია ვინადიროთ, მშვილდი ჩვენ ვჰყოთ ხელთა მოცათ!" შიგნით ღალატს მიპირებდეს, გზანი ექმნა გარეთ მოცვათ!

104 მეფე სიტყვით მოეტყუათ, მათ რჩევაზედ ჩაეყოლა, ერთხელ ეთქვა:

"ამის მეტად ნულარ მეტყვით მაგას ყოლა, ნეტარ ყმალა ამისთანა სხვას მეფესა ვის ეყოლა?" დიდს ომსა და გაჭირებას, ნეტარ ვინლა წამეყოლა?

105 მეფემ უბძანა: "ამ სიტყვას არავის გეტყვი ფერობით, მან მამარჩინა სიკვდილსა მძლავრს ლაშქარს გასაშტერობით, მე რომ იმისი და მედგას, თქვენ რა გრჯისთ იმის მტერობით? თუ მცოდებს, დასაც დაუგდებ, მას გავჰხდი მიწა- მტვერობით!"

105 დაუჟინეს თუ: "რას გარგებს, აბა გყვანდეს მარტო ისი, გვერცა არვინ მოგიდგებით, შემოგძარცოთ ძმა და თვისი! თქმულა: "სიტყვა სასარგებლო უკეთ იცის სხვამან სხვისი, ერთი კაცი ქვეყნისათვის წახდეს კარგი, თუნდა მქისი!"

107 ბოლოს ეთქვა: "იმის დასა მე გაუშვებ, გავირიდებ", იმათ ეთქვა: "არ იქნების, თუ არ მოჰკლავ, თავს არიდებ, იმას ცოცხალს დას დაუგდებ, ჩვენსა დღესა ხომ აბინდებ, არ იქნების, თუ არ მოჰკლავ, მართლა გულს არ გაიწმინდებ!"

108 დაესკვნათ ჩემი სიკვდილი, რა დილამ შექნას თენება; ბააკა ხერხეულიძის მაქვს ფარეშთხუცის ხსენება, მან გაიგონა: "ხვალ მოვჰკლავთ", — ეს თურე ღმერთსა ენება; გამომიარა, მან მითხრა: "აჩქარდი, გიჯობს ცხენება!"

109 ფიცით მითხრა: "უსაცილოდ ასერ მოვლენ ჯარი მკვლელად!" ახალუხზე ხმალი ვირტყი, ცხენისაკენ ვიქმენ მკვლელად, სახურვიანს ცხენს მოვახლტი, უძოსაკენ ვიქმენ მსვლელად, უგრძნეს, მიმძიმს, ფარეშთხუცესს მას ცხვირისა ექმნეს მჭრელად.

110 სამადლო გარდმოვირბინე, გამოველ კლდესა ნეგოსა, ლაშქარი უკან მომდევდა, ხელი ხმალს მაგრა ეგოსა. შადიმან მოდგა კლდეს გაღმა, შემძახა: "მართებს ეგოსა!" დავბრუნდი, უთხარ: "მობძანდი, ვნახოთ, ვინ დაიბეგოსა?"

111 რბევით მოველ იმა კლდესა, სად რომ ჰქვიან გელიყარა, იქ ქვეითი კაცი დამხვდა, თავი დაბლა დაეყარა, ჩამოვხე და გამოვართვი, მშვილდისარი აეყარა, ჩახჩურს ვაძლევ ფეხიდამე, ქალმან-წინდა წაეყარა.

112 სახურვიანს ცხენსა ვიჯე, მაგრამ იყო დიად კარგი, მშვილდისარმაც გული მამცა, ვჰთქვი: "ეგებ არ დავიკარგი? თუ ცოლშვილი გარდვახვეწე, მე არ მინდა სხვა რამ ბარგი. ნოსტეს ლელვი აღმოვსთხარე, თაო ჩემო, სხვაგან დარგი!"

113 დიდგორი გარდმოვიარე, გზა ჩავლე გოსთიბისანი, ცოლშვილი ტყეში ავასწარ, მე არ ვინალვლე სხვისანი, ცოტა რამ ყმათ წამოელო ოქრო, თვალ-მურასისანი, ასრე მომიხდა ქორწილი, მეფის რთვა ჩემის დისანი!

114 მთიდამ დავხედე, დაიწყო ქვეშედამ ჯარმა დინება, სასახლეს ცეცხლი შეუდვეს, მით უფრო მამეწყინება; ვინ ქიშფათ იყო ჩემზედა, გულსა მიეცა ლხინება, აიფორაქეს ქონება, გარეთ იყო თუ შინ ება!

115 მამის განმიც ბევრი მქონდა, უფრო ჩემი ნაშოვარი, ყველამ ერთ დღეს ჩაიარა, მას მოუხდა გრიგალ ქარი! მაშინ დავგმე ეს სოფელი, ვჰთქვი თუ: "რა მწვე ცუდი არი, გუშინ მქონდა სიხარული, დღეს ტირილი შესაზარი!"

115 მძებნიდეს მთასა, მალნარსა, ჰქონდათ ყოველგან ჩხრეკანი, დამაგდებინეს საყდრები, ველარ მესმოდა რეკანი, კლდეებში ბორდღვა, სლვისაგან ფერხთ აღარ შემრჩა მე კანი, გულსა ვეტყოდი: "გამაგრდი, ამ დღეს არ უნდა დრეკანი!"

117 ექვსი ყმა შემომეყარა, მარჯვე და ჩემი ზრდილია, მითხრეს თუ: "სითაც აპირებ, გზის წასვლა სიადვილია, კაცი ხარ მწვე ჭირნახული, ბევრს ომში გამოცდილია; ზოგჯერ მზის შუქი მოგხედავს, ზოგჯერ დაგფარავს ჩრდილია!"

118 გზები შემიკრეს ყოველგან სამცხის მთისა და ბარისა, კაცნი ჩავგზავნე შუალამ, თქვენ ნუ გაქვთ შიში ჯარისა, მათ შვიდი ცხენი დაჰპარეს, ჩვენთვის სასხდომად კმარისა, უნაგრიანად მამისხეს, ვჰთქვი თუ: "ეს კარგი არისა!"

119 წავკისს რომ ვიდექ, პაპუნა ჩივამე თანა მხლებოდა, ჯაჭვი და შუბი ეტაცა, ერთი თვით იმას სცმებოდა, მომძებნ, მპოვა, მამართვა, მას სწადა, მეცა მნებოდა, იმხელი კაცი სიმარჯვით მართ უკეთ არ იქნებოდა!

120 გოსთიბეს იყო სხვა ჩემი ძოვნად ულაცი ცხენია, ზოგ ზოგი თოხარიკები, ზოგსა აქვს სიფიცხენია. გულსა მდაღევდა სახმილი, აღისა მე სიცხენია, ვაი სიკვდილი, დაკარგვა და საქმე შესარცხვენია!

121 ყმათ მითხრეს: "სითკენ წავიდეთ, ერთი გვხამს გასაბედია!" მე უთხარ: "ყველგნით მალონებს ჩემი წერა და ბედია, გზები დავსჩხრიკო, სით მიჯობს, არა მყავს მოაბედია; წავალ, ვინც დამხვდეს შევაკვდე, დავიწვა, ვით აბედია!"

122 მე არსით აღარ მეგონა უკვდავად გავლა გზებისა; ცეცხლი მამიდვეს გარშემო ყოველგნით ანაგზებისა! ყმათ უთხარ: "დიდგორს მივმართოთ, ვირ მოსვლა იყო მზებისა." თავს ვეტყვი: "ნეტარ რა მოჰხდა გაწყრომა მიზებისა?!"

123 ქალი და კაცნი ვინცა ვართ, შევკრბით, დღემ რომ ქნა ბინდება. რასათვის წავჰხე უბრალო? ცრემლი ამისთვის მდინდება! მთის თავს ვკთქვი: "ჩემთან მყოფელსა გული ნუ შეუშინდება, ჩემთ მკვიდრთა ჩემთან სიკვდილი დასთმეთ, ნურავინ ჭმუნდება!"

124 იმ დამეს წავლეთ დიდგორი, უგზოთ მთათ ბალახიანთა, კოშკის თავს გზა გარდუქცივით, ჩავედით მალნარს მთიანთა, შენობას თავს წავადეგით, ვერ გვიგრძნეს თელავნიანთა, ტყეში შევბრუნდით, სულდგმული ვერავინ გვნახავს ხმიანთა.

125 თელავნის თავსა ხშირს ტყეში მცირე დგა ტბისა გუბენი, იქ გაგვითენდა, დავდექით, ვკთქვით: ვართო მცირე სუბენი. ცოტა რაც გვქონდა თან გვახლავს, ყველას სავსე გვაქვს უბენი, გულს უთხარ: "ნეტარ აქ რა ვჰქნა, არ მოიხმარვის შუბენი!"

126 ფეხის მიწყნარვის დრო მოჰხდა, ღამეა მგონ

ძილპირისა; ჩემს სიკვდილს მსწრაფლ მოელიან, ცოლშვილი ამაღ ტირისა. უთხარ: "ნუგემისთ, ღმერთია მამალხენელი ჭირისა, კიდევ წყალობით მომხედავს კვერთხი იესეს ძირისა!"

127 უთხარ: "წავიდეთ, ახლავ სჯობს, საქმენი მინაშურია," კარსანის თავი წავლევით, სად ახალქალაქურია, ჩაველ, იქ საყდარს ჩამოვჰხე, ჩემთან

მყოფთ ლოცვა სურია; იქ მყოფნი არვინ დაგვიხვდა, მონათა ჭამეს პურია.

128 საყდარსა ღვთის მშობლისასა ჩვენ შევეხვეწეთ მუდარათ: "ამ შეჭირვების მგზავრობას შენ ნუ გვიქ გასაცუდარათ, გზა მოგვეც იორდანისა, ვინც რომ ხარ ნავთ საყუდარათ, დამხსენ რყევას და სარჯელსა, ვიქმნე სამ დასაყუდარათ!"

129 იქიდამ კაცი ჩავგზავნე ხიდის გზის შემტყობარია: "დავედრე ხიდის მცველები, ნახე, არ არის — არია? მართლად გასინჯე, შეიტყევ, გზის მცველი ბევრჯელ მცდარია, ეგების ძილსა შეეპყრან, მით თავსა დავსცეთ ზარია!"

130 ხიდზე ჩავიდა, გასინჯა, სამოცი კაცი ფთხილობდა; მითხრა თუ: "დგანან ფეხზედა, ერთიცა არა ძილობდა; ერთი ეშულლის მეორეს, სხვა თქვენს დაჭირვას ცდილობდა; "რომ არ შევიპყრა, არ მოჰხდეს," — ამას ის უსაცილობდა.

131 რა ეს მესმა, "ამისთანა, ვჰთქვი, მიქნია ონარები?! ამათ დავჰხოც უსაცილოდ, აღარ მინდა ფონარები! გავლოთ ხიდი, იარაღთა მათთა ვიქმნეთ მშონარები, მომყევით და ნუ გადრკებით, ნუ შექნილვართ მცონარები!"

132 ყმათ მითხრეს თუ: "ზოგთა დაჰხოც, ზოგთ გარდიგდონ ფიცარია! იმათ რა ქნან, ბძანება აქვთ, მეფის დანაფიცარია; ხმას დაჰყრიან ძახილითა, გარეშემო ვინც არია; ვეჭვ, არ შერჩეს მეზობელთა, სახლი შენი, ვინც არია!"

133 ერთი თასი სქლად მოდიდო ვჰქმენ სვეტს ცხოველს შესაწირად, არც მწვე ბევრის ფასის იყო, სამოც მარჩილ იგ საღირად, - შევეხვეწე სვეტს ცხოველსა: "გამიყვანე შენ ნაპირად, ცოლშვილთ ცოდვას ნუ მაჩვენებ, დღე შემქნია გასაჭირად!"

134 რა შევსხედით წყნარა-წყნარა, ხიდის ბოლოს ჩაველ ნელა, მტკვარი ნახეს, მდედრებრ შეკრთეს, ქალთა გასვლა გაემნელა. უთხარ: "გულსა შიში ნუ გაქვს, ღმერთი არის ჩვენი მშველა!" ცხენს მივეცი სადავენი,

უბე-კალთა დაგვესველა!

135 ცხენნი ცურვით წყალს გავიდეს, მე ჩავიგდე სასწაულად; ხიდის მცველთა ვერა იგრძნეს, ვერც შეიტყვეს ვერცა სულად, ქალთ ღმერთს დიდი მადლი მისცეს, რა რომ იქნენ წყალს გასულად! შენ დაგვიხსენ, შემოქმედო, მიწურვილნი აღსასრულად!

136 წავედით ნელა, მივედით მცხეთის სამრეკლოს ძირამდის, გარდავჰხე, თასი ავიღე, მე შევაწივე შინამდის; პირჯვარი გამოვისახე, აღარ ვარ მოსაწყინამდის, ცრემლი დავსთხივე ვედრებით, საყელოს ჩამომდინამდის!

137 კარიბრჭეშიგან ვილოცე, საყდარი დაკლიტულია, თასი კარს წინა დაუდგი, მას შევევედრე სულია: "გმონო, გმსახურო, მუნამდის ვიქმნე სულ ამოსულია!" არვინ მაცალა მის მკობად, სხვაგნით მქნეს მე წასულია!

138 გამოველ, შევჯე, წავედით, მივედით მისაქციელსა, ნუგზარ მოვიდა კარგ სიტყვით, უყურეთ მისაქციელსა, მითხრა თუ: "ჩემს თავს რას ვაქნევ, ქვეყანა მისაქციელსა, ჩემის ქვეყნიდამ თუ მეტყვი, აღარ გყოფ მისაქციელსა!"

139 დილაზე თვითან წაბმანდა, მივიდა ახალუბანსა; იმ დღეს იქ დავშრით, ქალებსა ვერვის ვნახევდით უბანსა. მე ისევ გაღმა მეძებდეს, მადნართა უბან-უბანსა; ლხინი შემექმნა ტირილად, ზარსა სოფელი უბანსა!

140 წავედით, დუშეთს მივედით, ვიჩივლე ჩემი ჭირები, ნუგზარ ერისთავს უამბე, როგორც მითავეს პირები, მან მისი ქალი რა ნახა ცრემლითა ანატირები, მითხრა თუ: "საქმე გავხადო მეც შენთან გასაჭირები!"

141 მითხრა თუ: "ყმისგან პატრონის მოყვრობა არის ავები, ბეზლობას ვერ ასცილდება, საქმე არს გასათავები, შენ ხომ ზედ უნდა წააკვდე, მისთვის მოიჭრა თავები, ან აგრე მოვა გულისა სევდითა დასაწვავები!

142 თვარე მეც შენთან მოვჰკვდები, რასაც იქ, მეც ვარ მქნელია, "სჯობს

საყვარელსა მოყვარე" - ესე ნათქვამად ძველია. დასდგები აქა - გახლავარ, წახვალ, - ვარ წამომსვლელია, შენთან სიკვდილს და გვერც ხლებას არვინ მყავს მე დამშლელია!"

143 ვჰკადრე თუ: "დავსდგე, რას ხელს მერი,სადამდი შემინახევდე? ყმათ ხომე არც თქვენ მიახლებ, მუდმად სევდითა ვახევდე, ჩემსა სახლსა და მამულსა თვალით ვერ დავინახევდე, ჩემსა ბედსა და წერასა ვგმობდე და ავად ვძრახევდე!"

144 მოვახსენე: "ერანისა ხემწიფესთან მე ვარ წამსვლელ, სიკვდილს მაშინც გარდავრჩები, შევეხვეწო, ვიქმნე ჩამსვლელ, უსამართლოდ მაბეზღართა ველარ ვექმენ თავის ამსვლელ, აქანამდის შუქით ვიყავ, აწ, მზევ იქმენ ჩემთვის ჩამსვლელ!"

145 წასასვლელად მოვემზადე, აღარა ვარ დასაღონად, მითხრეს: "ჩახვალ შენ იმათგან, შეიქნები მოსაწონად, რაღას გარგებს სიმძიმელი, რომ გაჰხადო ცრემლი ფონად?" წავალ, რაღაც მომევილინოს, მოვიჭირვებ მე ამღონად.

145 ნუგზარ მითხრა ერისთავმან: "თქვი, თუ ჩემსას რასა ბძანებ? - მეც წამოგყვე უსაცილოდ, წავიდეთ და ნუ ახანებ; მეფესა და სულ ქართველთა არას ვაწყენ, არას ვავნებ, დიდს ხემწიფეს შევისწავლი, ჯავრსა არას არ ვათავნებ!"

147 მე უთხარ: "მე წაუიდე, აწ სხვაცა დამებრალევდეს!" მან მითხრა: "შენ წაგახდინეს, მე ვინლა შემიბრალევდეს? იქიდამ დავრჩეთ ორნივე, ნება იყოს თუ ძალევდეს, ისრევ გაწითლდეს სპილენძი, რაგინდ რომ ხშირად ჰკალევდეს!"

კარი მეშვიდე

148 რაღას ვაგრძელებ, წავედით, მე ცოლშვილითა ვიარე; გზა წავლეთ საგურამოსი და არე მათი ვიარე,ლილოს პირს ჩავლე, ლოჭინის ხეები დაუტოვარე, ყურყუთას ფონი თხლად იყო, ჩვენ დაგვხდა დასათქმიარე!

149 ესენი ღამე ჩავლევით, გათენდა იაღლუჯასა; შეკაზმული ვარ, მივდივართ, თავი მოსწონდა ლურჯასა, იტყოდეს ჩვენნი მნახავნი:

გვანანო მაგარს ბურჯასა! მე ეს დამმართა სოფელმან, ნეტარ ვის უშვებს ურჯასა?

150 ეს რა ვიცოდი, ცუდმუდი მე კაცი შემომბედევდა; კოლოტაური წინ დამხვდა, თურმე ფონს გასვლას მხედევდა, ადვილ შეპყრობა ინება, დავ გამოთხოვით მედევდა, მან არ იცოდა სრულობით, ძალ გული როგორ მედევდა!

151 მან შემომძახა: "არ იქნა, ველარ ხარ ჩემგნით წასული!" - უკან მამდევდა წყალს აქეთ, არ ვიქმენ ფონსა გასული. მითხრა: "არ იქნა, ვერ წახვალ, მზე იქმნა შენთვის დასული." ვჰთქვი: "ეტლსა მოსმაგებია, სოფლით არს გაღმა გასული!"

152 გავჰკვირდი, უთხარ: "რას მამდევ, შენ რა გაქვს ჩემთან დავია? ბატონიშვილმან გიბრძანა, ვინ არის მუხრანთ თავია. იგი არ მმტერობს, არ მამდევს, ჩვენ მოყვრობით გვაქვს ზავია, ეს ჰკადრე, იცი, პატრონზე არა ვარ დამნაშაავია!

153 როგორ? მე და შენებრ კაცი დასაჭერლად უკან მდევდეს, ჩემსა ბჭობდეს დაჭერასა, ახლოს მოსვლას გაბედევდეს, ჩემთვის ისარს მომახევდეს და სასროლად მშვილდსა ზევდეს? - მე რომ ხელიც არ შევახო, ცხენზე როგორ გარდამზევდეს!"

154 დავბრუნდი, ცხენი შევჰქუსლე, არა ვჰკარ შუბის პირია! იგი დიბლიგით გარდვაგდე, ვარქვი: "თავს უყავ ჰირია!" მას მამის სული უხსენე: "მორბოდი, აწ რას სტირია?" ორგნით გვერდები დაემტვრა, გათხარა ძეძვის ძირია!

155 ვჰთქვი: "მოვჰკლევდი, მაგრა ეს სჯობს, დამიგდია დაბნედილი, ამადამე აქა ეგდოს, გაუთენდეს თუ რა დილი! გავს, ტარიელ სად ტიროდა, წყაროსთან დგა ხისა ჩრდილი, წავა, მიმწევთ გზაზე დაჰხოცს, ველარ მისწვდა ავთანდილი!

156 ჩემგან სიკვდილს და დაბნედას ნურც ცახედ ნურას ჰკვირაო, შენს ცოლთან დაგიკვეხნია, მოურავს დავიჭირაო! წადი და სახლი მომზადე, როგორაც გაგიპირაო, ვეჰვ, რომ თავბედი იტირო, დღენი გაქვს

გასაჭირაო!"

157 ამისთანანი კაცები საჭერლად დამდევენებიან! ბატონის წყრომა ძნელია, თვარ მამწევს უფრო ვნებიან. გაძლების მეტი რაღა ხამს, რაც ჭირნი გარდამხდებიან! მეც დავაკლდები ქვეყანას ბოლოჟამ, თვარ მიხვდებიან!

156 ჩვენ არჯაყალას მივედით, სხვა არვინ დაგვხვდა გზაზედა, რაც ნივთი იყო სარჩოსი, ჩვენ დაგვაყენეს გზაზედა; ორს კვირას იქ მოვიცადეთ, იყვენ ჩვენს სიტყვის თქმაზედა, ჩვენს მერიქიფეს უბძანით: "წამოდექ ღვინის სმაზედა!"

159 ასრე მოგვეპყრნენ, გვმსახურეს, როგორაც ჩვენნი მონები, რაცა ვინებით, გვანებეს, ძალი არ გვიყვეს ჩვენები, ზოგი გრძნებითც რამ ივარგეს, უცხო რამ მოსაჩვენები; ჩვენ ჩვენის ქვეყნით დაგვკარგეს, დასუსტდა გამომდევენები!

160 მათ მივაბარე ცოლშვილი, დადგნენ კარგ გარიგებითა,წავედით, გზაზე მივდივართ ამოდ და ჩვენის ნებითა, ესე მეც ვიცი, იქ წასვლა ვერა ვჰქენ კაის ცნებითა; დგომა და წასვლა ორივე შემქნია ბოლოს ვსებითა!

161 თურმე შაჰაბაზ ხემწიფე იყო მისვლისა მდომელი. მიველ, დამიხვდა კეთილად, არა გუნებით მწყრომელი, ხანი რომ დავჰყავ, მიბოძის, რისაც არ ვიყავ მდომელი; მაგრამ სევდა მწვავს სახლისა, მით ვიყავ ცრემლთა მშრომელი!

კარი მერვე

162 მერმე ყანდაარს წაბძანდა, მტრად გამოუჩნდა ინდია; თან წავჰყევ, კარგა ვიბრძოლე, მათ დღენი დაუბინდია! გამარჯვებული დაბრუნდა, აწ ცრემლო, ნულარ მდინდია;მაშინც მოვჰკვდები, ბოლოჟამ, ნეტარ, რას შეუშინდია?!

163 ბაღდადს წაბძანდა, თან ვახლდი, აღება ბძანა ციხისა, ძმა მყავდა გულ-სრულ, მამაცი, ხმის ამომღები, რიხისა, მან ერთი კაცი საბრძოლად ადვილად არ შეიხისა, - ის იქ მომიკლეს ომშიგან, კაცება შექმნეს თიხისა!

164 დაბრუნდა, ტახტზე მიბმანდა, რა ხანმა გავლო მცირენი, მერმე ბმანება გამოჰხდა ქართლს წასვლის დასაპირენი, წამობმანდა და წამოვჰყევ, ჯარნი შეექმნეს ხშირენი; არ დამიჯერებთ, მოსვლისთვის გული მაქვს ასატირენი!

165 უწინ კახეთსა მობმანდა, იცით, რომ იქმნა რაები? მეორედ ქართლსა მოვიდა, არვინ ჰყო შესაძრავები,ორნივ მეფენი იქმენით სამკვიდროთ დასაძრავები, თქვენ გარდაბმანდით იმერეთს, მე რა ვჰქენ დასაშავები?!

166 მოციქულები გაახლათ მოსვლის და შერიგებისა; თქვენ არ მობრმანდი, იცოდით მათი წყენა და რგებისა! მეფე ლუარსაბ მობმანდა, აწ სიტყვა არ ეგებისა, ვინც მოიყვანა, ამოდ ზის, ლახვარი არ ეგებისა! -

167 შადიმან გარდმოიყვანა ტკბილის სიტყვით და ენითა, მან საჯილდოო იშოვნა, თქვა თუ: "ეს კარგა ვჰქენითა!" იგ თავის უფლად შეიქნა, მე ვარ აწ ცრემლთა დენითა, მის წილ მე ვჰკვდები,შექნილვარ ლახვართა დასაშენითა!

168 თუ სჯობდა, თქვენც რად არ მოხველ, არა ჰქენ შემოყრილობა, თუ ის წყალობას ელოდა, თქვენც რად არ იდევ წილობა? ის ერანელთა შეიპყრეს, თქვენ ჰქენით მოსვლის შლილობა, - თან წაიყვანა ხემწიფემ, ქართლში მოჰფინა ჩრდილობა!

169 მეც ისევ თან წამიყვანეს, ძალი იყო თუ განება, გულსა ვეტყოდი: "სოფელმან თავი აროდეს განება! სრულად მომავლეს ერანი, სიგრძე სად იყო, განება! ველარ დავეხსენ ადვილად, თავი მახესა განება!"

170 დღეს ერთს ლხინად ჯდა ხელმწიფე, უხვს თავი ჰქონდა ლაღება, მიბრძანა: "გამხიარულდი, გულს ცეცხლი ნუ გწვავს, დაღება,თეთრს მოგცემ ამდენს, კარამდი ვერ შესძლო მიტან- წაღება, სხვის წყალობითაც დაგმართო სევდათა კარის გაღება!"

171 მოატანინა, დააწყევს ტახტის პირს თეთრის გუდები, მიბრძანა: "ადეგ, აიღე, ნუ ხარ მცონარად, უდები." ტახტის პირს მიველ, თეთრს ჰქონდა სულ ახალ-ახალ ბუდები; წინ დამაჩოქეს,არ ითქმის აწ ტყუილი და მრუდები!

172 გულს უთხარ, ცოტას ავიღებ - დამძრახვენ: არ აქვს ძალები; ბევრი ავიღო, არამც თქვან: "ხარბად შემსჭვალა თვალები!" ვჰტქვი თუ: "მიძრახონ სიხარბე, გული მაქვს კლდეებ სალები; ბევრის აღებას ვეცადე, მით გავიმაგრე ძვალები!

173 თვითო მხარზედან გარდვიგდე, ერთი თავზედ ვჰქენ დებული, თვითო ლლიასა შევიგდე, ორი ვჰქენ ხელ კიდებული, ერთი კბილშიგან მივიეც, მით ვიქმენ აზიდებული, ავდეგ, კარამდის წავიღე, არვისგან არ რიდებული!

174 ბძანა: "ნუ მოჰკლავთ ჯამუშსა, მის კაცთა მიუბარეთა! მე ჩემნი ყმანი დამიხვდეს კართან რომ მიველ, გარეთა, ოთხასის თუმნის წამლებთა ვერ ვხედავ დამაზარეთა; გვერცავ დამისვა ხემწიფემ, ბძანა თუ; "გაიხარეთა!"

175 ხოსრო მირზა მე გავჰხადე ხემწიფესთან გამოჩენით; მოვახსენე: "შეიწყალე, თქვენ სიუხვე მაზედ ქენით!" ვებმაროდი, ბევრს ვადღევდი, შევიტკობი ტკბილის ენით; გავამდიდრე, მე ჩამოვხსენ ღარიბობას ცრემლთა დენით!

176 ამაღ ვჰქენი, მამით იყო ბაგრატოვანთ თესლი, გვარი, დედას ვინღა იკითხევდა, გლეხი იყო თუ რა გვარი? მე ხემწიფე ყურს მიჰყრობდა, სიტყვა მქონდა მით მაგარი. ყველგან წახდა ჭირნახული, ჭკუა მექმნა წასაგვარი!

177 ჩემთვის დარმა მოიღრუბლა, აღარ არის მზიანია, ვიზედაც რომ კარგი ვჰქენი, მე შემექმნა ზიანია! კლდე, კაპანი მტრით შეკრული მე გავჰხადი გზიანია! - ვერვინ რა ქნის ჩემზედ მეტი თავის გასაზვიანია! კარი მეცხრე

178 ბევრი რამ საქმე გამოჰხდა, ყველას აქ ვინ იქს წერასა?! მასუკან ბრძანა ქართლზედა: "მართლად ვერა ვიქ მზერასა! - ყარჩიხანს წინ გაგიძღვანებ, სინჯე თუ იქოს მზე რასა?" რაც მაშინ მოჰხდა ამბითაც გული შეიქსო ძგერასა!

179 მოვიდა, ეს ვთქვი, ქვეყნისას ეს აოხრებას ბედავსა?! ზურაბს გავენდეგ, ერისთავს, უთხარ თუ ვერვინ ხედავსა, ჩემის ხელითა ეკალსა

მოგლეჯს, მიძახდენ: "ბედ ავსა! - ვირემ დაგვხოცდენ, მე დავჰხოც, ვიტვირთებ სისხლსა ქედავსა!"

180 ისიც დამპირდა მოსვლასა, ჩვენ პაემანი დავდევით, ქვეყანა იმ დღეს დადგინდა, ეს კაი ხიდი გავდევით! მე ჯარში დავდეგ, ჯაჭვები არ ამოვიღეთ, ჩავდევით, - ქართლი ჩვენის ხლმით დამაგრდა ჩვენ ესე დავიქადევით!

181 ქართლისათვის რა მე დავსთმე, როგორ ტურფა, სასურველი, ჩემთვის ვარდი მაისისა, აღარვინ ჰყავს მას იქ მშველი, წასვლის ღონე არსით ჰქონდა, ბევრი ჰყვანდა ჯაშუმ- მცველი, იქ პაატა დამიკარგავს, აქ არა მყავს გამკითხველი!

182 მაშინ ზურაბ ბევრი მიმხრო, კაცი არის გამბედავი, კაის ჯარით მამეშველა მტერთ მემუქრა და მედავი, ომის დღესა წინ წამდგომი, დამშლელთ უთხრის: "დამე დავი!" მოყვარე და ჩემთვის მკვდარი, ის ეტლ სრული, მე ბედ ავი!

183 მან ცოლი დასთმო, ჩაიგდო სირცხვილად სრულად არათა! ვჰკადრე: "უკეთესს შეირთავ შენთვის მწვე გასახარათა, ხმალსა და სახელს აქ ჰპოებ, კვლავ მზე მოგფინო დარათა! - ლუარსაბ მეფის დის შერთვა შენთვის არს ეს საკმარათა!"

184 ლოჭინის ბოლოს ქორითა დავიწყე ნადირობანი. ერთი შათირი მორბოდა, "აქ მოდი," - უყავ ხმობანი;არ მამეწურა, ესე თქვა: "არა მაქვს თქვენი ცნობანი." ძალად შევიპყარ, იმ დღესა დასწყვივა მისი შობანი!

185 გავჩხრიკეთ, თავ-დაბეჭდული წიგნი უპოვეთ უბითა, ეწერა: "ქართლი აჰყარეთ, კაცთაგან დაასუბითა! ერთპირად გამომიგზავნე, მკლავებს საბელი უბითა, მოურავს თავი მოჰკვეთეთ, ველარა ქნას რა შუბითა!"

186 შათირი მოვჰკალ, ის წიგნი იქავე შევჰქენ ხეულად, დავბრუნდი გაჯავრებული, ნახავთ რასა ვიქ წლეულად? ლაშქარი ვიხმე, მოვიდეს, ჯარი გავხადე სნეულად; სამკვიდროსაგან უმკვიდროდ ვიქმენ დაკარგულ, ეულად!

187 მარტო მე რაც ვჰქენ იმ დღესა, თუ ის შეეძლოს გმირებსა? ჩემის შუბის წვერს ყარჩიხან გაწონით გულს იგმირებსა; იმან ვერდიბეგ, მისი ძე აეგო შუბის პირებსა! სისქეს რაზმს შიგან ვბრუნევი, არა თუ განაპირებსა!

188 ქართველნი გვიან მოვიდეს, რა გინდ რომ ფიცხლად ვლიდიან, რა შემოვიდეს ჯარშია, სისხლსა უწყალოდ ღვრიდიან; ქონებას ძვირფასს იღებენ, ცუდმუდსა გარდაჰყრიდიან, - მაშინ ვინც მნახის, სასალმოდ ყველანი თავსა ხრიდიან!

189 ის გამარჯვება გარდასწყდა, ვჰქენ ქალაქს ციხის აღება. საშოვარი და ქონება მრავალი სხვაგნით წაღება; ვინ გაგვიმაგრდა, მას მიხვდა საყელოს სისხლთა დაღება, მალლა ვინც მზერდეს ზვაობით, ასრე ხამს თავის დაღება!

190 მე ოთხი საქმე ერთს დღეს ვჰქენ, რა გესმას, ბრძანოთ "იშია"! ყარჩიხანს რომე შევები, მის ჯარს რა დავსდევ შიშია, იქ ახალციხე ავიღე, ქალაქს ვჰქენ იერიშია; კახეთს რა ჯარი დავჰხოცე, სიმრავლით ვითა ქვიშია!

191 კაცს ამისთანა ყმა ჰყვანდეს, პატრონს რა უყოს მეტია! მას აბიზღებდენ ცუდმუდი კაცი შმაგი და რეტია, იგ მუდამ შენთვის კვდებოდეს შენის მტრის სისხლის მხვრეტია, პატრონისაგან საკვდავად, ვით ადვილ გასამეტია?!

192 ეს ყველა მისთვის გავბედე, რომ მწადდა თქვენი დიდება, კრძალვა და სათნო მწვე მჭირდა მე პატრონ-ყმობის რიდება; თქვენს გარდაისად ავად ქნეს სხვათ ჩემი გარდაკიდება, თუ ჩემს უკეთესს ყმას ჰპოვებთ, თქვენც გმართებს ხელის კიდება!

193 თქვენ ყველა იცით, რად მართებს ამბისა წვრილად ხსენება, სად ბძანდებოდი, რას საქმით, ან გქონდა რა მოსვენება, ვით მოგიყვანე, ხემწიფევი, ან გკადრე რამ მოხსენება; ერთპირად კახნი მის ალაგს მივასხი, როგორც ენება!

194 რა ყორჩიხაში მოვიდა, თქვენ იყავ მეფედ მჯდომია; შებმა დავშალე

მე მათი, არ სჯობდა მაშინ ომია, არ დაიშალებო, ომისა წილი მეც რამე მხდომია:ცხენი მამიკლეს თოფითა, შევიქენ გარდამხდომია!

195 ცხენით გარდახლტა, მამართვა ლომან ჩრდილევნის ძემან და მითხრა თუ: "მე ეს მიქნია, ეგ შენი ცხენი მე მანდა;" შევჯე, მეთოფეს გაუდეგ, უთხარ: "მიცადე მე მანდა!" მოვეწივე და გარდვაგდე, ვერ მიდგა, როგორც ბზე მანდა;

196 მე მისი ცხენი მოვგვარე, მაზე ლომი ვჰქენ შესმული, იმა ცხენისა პატრონი შეიქნა შუბის შესმული, მას ვეღარ არგებს მუმია, ანუ წამალი შესმული, ცუდათ დარჩების მოკვდავსა გარედამ ცხება შესმული!

197 იარაღს თავსა დავადეგ, მე ზარად პირაკეცილი,შევხსენ, ავაჭერ რახტითურ, არათუ კარგ დაკეცილი, მტერს არ დავარჩენ, არიან ჩემგან დაჭრილი, კვეცილი, სისქეს რაზმს სადაც მივმართე, შეიქნენ მუხლ ჩაკეცილი!

198 ტყუილს არ ვიტყვი, თქვენებრივ ვერვისი ვნახე ბრძოლება, ხან მამაშორვის ცემამან, ხან ახლოს გიყვი ყოლება, შუბის და ხმლისა გატეხა, ლახტის ტარ ხელთა ქონება, გავბაადურდი იმ დღესა, სიტყვა ეს იყო ხსონება.

რა მარცხი მოვა კაცზედა, ვის შეუძლია ბრუნება? - ძლევა მათ მიხვდა, უფალმან ჩვენზედ ივიწყა ბუნება, აღარ მოგვშორდა ის ცოდვა, რომ თან გვდევს გველის ცთუნება, ჭმუნვა და სევდა გარდგვერთხა, გული მით შემეძრწუნება!

200 წამოვედით, გამოვრიდეთ, ავკეთის თავს დავივანეთ, ოღონ ძლევა იმათ დარჩა, თვარემ ჩვენცა ბევრი ვავნეთ; ავთანდილ და დავით ორნივ იმა დღესა ვერ ვიპოვნეთ, რაღას ვაქნევ საქონელსა, პირველს ომში რაც ვიშოვნეთ!

201 მეორეს დღესა მოვიდეს, გაველოთ იქით რაზმია, ზურაბს ძმა შემოეყარა, მე შვილი მონაკაზმია; მე გკადრე: "გახსონს, მეფეო, თქვენ აქ ხანი რამ დაზმია? ჩემსა ჭკუას და ძალგულსა, გაცნობებ მონახაზმია."

202 სამოცის კაცით წამოველ, არ ვერიდები ღამებსა, თხილოვანს მოველ,

ვაცნობე გაბაანთ შვილს და ძმანებსა. ქალაქით ჯარი გამოდგა, ვეჭი, შოვნას დაიშხამებსა, აწ მოურავი გასინჯეთ, აწყენს თუ რას აამებსა?!

203 დათხარეს ლის, წოდორეთი, დაწვეს, ცეცხლს უყვეს კიდება. რა მინდვრათ ჩამოვიცადე, მეც უყავ განაკიდება, ფიცხელსა ომსა შევასწარ, ვეჭვ, უმძიმსთ გარდაკიდება, მათ ნაშოვარი მოსმაგდათ, გაყარეს ანაკიდება.

204 შვიდას კაცს თავი მოვჰკვეთე, გავსწყვიტე მე სამოცითა, მკლავი დაგვიშვრა ხლმის ქნევით, გარდაყრითა და ხოცითა, ხან შევიბმოდი ოცდათით, ხან ცოტას ჯარით, ოცითა, ათს დღეს ლაშქარი დაგუბდა, ქართლი ველარ ყვეს მოცვითა!

205 ყველგნით წავიდა ხიზანი, რადგან ჩვენ გვექნა მარცხია, რა ლისის ომი მიესმათ, საქმე ქნეს აღსარაცხია; ქვა არსად არის ქართლშია, რომ ჩემი სისხლი არ სცხია, სხვას კაცს კი არ შევიდარებ, თქვენი არა ვარ ნარცხია!

206 ცოლშვილსა კაცი უჩინე, სამცხის გზას უყავ კეთება, ვჰთქვი: ერთხელ კიდევ დავხვდები, ხმალმა ეგებ ქნას მკვეთება? ღართის-კარს დავხვდი, სახმილი ჩემგან მათ წაეკეთება, კარგიც რომ კაცმა ბევრი ქნას, - მტერს მაშინც არ ეკეთება!

207 წიწამურის თავს დავხერგე, შეუკარ ღართის-კარია, თხრილი უწინვე წამევილო და გზები განაკარია, სადაც ვიწონი, ვიბრძოდი, მათ აჩნდა დანაკარია,

ავჭალით ახალციხემდი შეკრეს არაგვი, მტკვარია.

208 სიმრავლითა მოგვერივნეს, რადგან მიხვდა პირველ ძლევა, შუბი გატყდის, ხელი მივჰყვით, მაშინ შევჰქნით ხლმისა ქნევა, იმ დღეს თავი ვინ დაზოგოს, ისიმც კაცი დაიწყევა, რა გასჭირდის, უკეთ შევსძლი, ასრე მქონდა ომის ჩვევა!

209 რა იარაღი დავლიეთ, მაშვრალთ მიგვჭირდა ომია, წეროვნისაკენ უკუვდეგ მოღალულ დანაშრომია. კარგად მიგდებდა პატრონი, - მეფე არ

იყვის მწყრომია, მუხრანში დადგა ლაშქარი, სიმრავლით უსაზომია!

210 ავკეთს მიველ, იქივ დამხვდა მამაცი და მეფე ბრძენი. მიბრძანა თუ:
"როგორ მოჰხდა, ვინლა შეგრჩა, ან რა ჰქენი?" "ზოგნი ცოლშვილთ
მიეშველნეს, ზოგნი მახლავს კიდევ მხნენი, მაგრა თქვენი წასვლის დროა,
" - ეს სიტყვანი მე ვით ვთქვენი!

220 მე დავდეგ, ხალხი გავგზავნე, შევიქენ ჯართგან სუბანი; სამოცი კაცი
კიდევ მყვა, გვეცვა შალისა ჯუბანი, ზოგი მშვილდისარ-თოფითა, ოცსა
გვაქვს ცხენზე შუბანი, კიდევ გაამბობ, ქსანზედა ვადინე სისხლის
გუბანი!

212 სპარსთ ზურაბს სიტყვა აჰკიდეს: "მოგვეც მართალი პირია, არშიდამ
ქალს გამოვიყვანთ, მოგვეცე, არ გვიყო ჭირია; ხემწიფის შვილი, თვის
ტომი, ძვირად და დიდ საღირია, თვალად ტურფა და კეკლუცი, თმა
მოგრძე, ამბარ ხშირია!"

213 ერისთავმა თქვა ფიცითა: "აქვს ჩემგან დაუშავება!" ჯარი გაგზავნეს
მრავალი, ზურაბ თქვა: "არა შევება!" გიორგი გულში ამბობდა: "ხვალ
ბევრი მე მემოვება." - მეორეს დღესა ლაშქარმან, იცით, თუ რა იმოვება?!

214 მთიულნი ავლეს, არშასა მივიდნენ შიშნეულობით; მათ ქალი
გამოიყვანეს, წამოვლენ, ვით სნეულობით. ქსნის გზაზე გამოემართნეს,
შეიქნეს არეულობით, რაც მოჰხდეს, ახლა ისმინეთ, დღეითგან აწ
წასულობით!

215 მათ ქალი მოჰყავს, გარდმოვლეს უწყინრად ხევი ხადანი, უკან
გიორგი მოსდევდა, - ვალს უნდა გარდახადანი; - მეც მიველ, წინ
გარდაუდეგ, ვიყავ იასეს ხადანი, რომელსაც მოვხვდი, გუდურებ უყვი
ტყავისა ხადანი!

216 მე ხუთი ქეში ისარი დავლიე მათზე სროლითა, გზის ასაქცევი არ
ჰქონდათ, ქარჩოხით, არც ისროლითა, ამოვსწყვიტეთ და დავჰხოცეთ,
ქსანს სისხლი შევასწორითა. ალაგს და უადგილოსა კაცი ეყარის გორითა!

217 სისხლი რუდ მოდის კაცისა, ქსნის წყლისა არის მღებელი. როდეს
ისარი დავლივე, ხლმისა ვარ ამომღებელი; რაც რომე იმათ დათესეს,

თავს ექმნა გამომღებელი, კარგს იარაღთ და ცხენების ვიქმენით
წამომღებელი!

218 ქსანი შეიქნა ორს კვირას სრულად სისხლისა ფერადო. ხევები
მძორით აივსო, კაცი ვერ მორჩა ვერადო, რომელიც მორჩა ცოტა რამ,
შეიქნენ გასამტერადო: უკვირდათ ჩემი საქმენი, ვის თვალნი ჰქონდა
მზერადო!

219 ყაზახის ხანი შევიპყარ, არ მოვჰკალ, იქ დავაბია, სამი სულთანი
მასთანა ერთმანერთს გარდავაბია, მათად სასროლად გსმენია, მშვილდსა
თუ სად ავაბია, ოქრო-შეკაზმულს ცხენს შევჯე, მაგარი სადავაბია.

220 აბა მიბძანეთ, სხვის კაცის ეს სამსახური მეფეთა, ხლმის განაკვეთსა
სინჯევდით, თუ ხორცი როგორ მეფეთა! გზას დამიგდებდეს მებრძოლნი,
პირისპირ ვერვინ მეფეთა, ლხინს და გაცემას, ალერსსა, მიქებდეს
სიიეფეთა!

221 უხვი მით მქვიან, ერთს დღესა ვარ ქართლ-კახეთის გამცემი,
საქონლის დაუშურვალი, მტერთა ლახვრისა გამცემი; ძალს იგი მაძლევს,
ვინ არის ყოველთა უხვად მამცემი, ერთის ათასად გამხდელი და
ბევრეულთა მამცემი!

222 სრულად ერანი მოვიდა, ქართლის ქვეყანა აივსო, კაცს და ტყვეს ვერა
ავნეს-რა, გლეხთ სარჩო დიად დაივსო; მეც ავიყარე, გაბრუნდენ, ნახავთ
რა უყო ჩაისო, წლეულად ესე მივნია, ზოგი მიყურეთ გაისო!

223 მე სამძიმარი რაც მქონდა, ვსდევ თიკნაბერას ციხესა, კაი მცველები
დაუგდე, ხელი ვერავინ მიხესა, იქ მდგომნი ყველა მიძრწოდა, მონებდეს
ჩემსა რიხესა, ვერვინ შეუა მებრძოლი, კარები ჩაიმიხესა.

224 ალ, სურამი გავამაგრე, არ არს ადვილ ასაღები, ფთხილობდეს და
გუშაგობდეს, არ არიან სულ დამღები, ადვილ ძალად ვერ წაართმენ, ვერ
არიან ბარგთ წამღები; უთხარ: "ადრე მოელოდეთ, მალ გეწევა სისხლთა
მღები!"

225 ქართლიდამ წაველ, ცოლშვილი მივასხი ახალციხესა, მესხთ ბძანეს:

"იმა ლაშქართა შენგან ლახვარი იხესა, ჩვენს მოდგომასა გაცნობებთ, ბაქსა, ძალსა და რიხესა, ამხანაგს, ვისც არ უნდოდე, მეფენიმც გაირისხესა!"

226 ზოგ-ზოგი ბარათიანი თან წამყვეს ცოლშვილიანად, გიორგი ქავთარიშვილი, გერმანოზ მსახურ-ყმიანად. სხვა მსახურ მარჯვე კაცები, მსვლელნი არა თუ გვიანად, იმ თემის აზნაურშვილნი მოვლენ თამამად, ხმიანად!

227 ახალციხე და აწყვერი, ხერთვის და ფარავანია, ყიზილბაშთ ჰქონდა ციხენი, შიგ ჭანი ან საკანია; ზოგი მე ძალად წავართვი, ვიხმარე კარგ რაკანია, ზოგი იმათვე გაუშვეს, გასცვივდა თეთრ, დრაჰკანია.

228 გიორგი ქავთარიშვილი სიტყვა-პასუხის მთქმელია, ხვანთქართან ამად გავგზავნე: "თქვენ იყავ ჩვენი მშველია! ეს ციხეები ავიღე, თქვენ გამოგზავნეთ მცველია;" ხემწიფემ ბძანა: "საქმენი უქნია კარგ საქნელია!"

229 ბძანა თუ: "ვერვინ წამართმევს, ჩემია სრულ სამცხენია!" ხალათი გამოეგზავნა, კარგ ბედაური ცხენია! ემბრი ებოძა: "გამაგრდი, არ გქონდეს სიმარცხენია." გიორგის ბევრი ეშოვნა ქონება ურაცხენია.

230 მეფემან პირად არ ბძანა, გულშიგან შექნა წყენანი: "როდესაც არის, იქნების ამის სისხლისა დენანი; მე - მეფე, ამას - სახელი, ხვანთქართან თავის ჩენანი, ქართველთა ასრე დახვევა, ზოგთ ზავით შესაშენანი!"

331 როსიტა გედევანის ძე, - ერდგული, თავდადებული, დემეტრე საგინაშვილი - იყო ჩემთანა ხლებული; მათარსი შიხაიდრის ძე, - ჭკუისა მქონე, ცნებული, პაპუნა ვაშაყაშვილი, - ჩემთვის მკვდარ, თავწამებული!

232 სხვანიც ხომ ბევრნი მიახლნეს, ესენი გაუყრელია, საათაბაგოს მივედით, მესხნი კარგ შესაყრელია, მათი სიტკბო და სიამე სევდისა უკუმყრელია, რომელიც გაწვევს სალხინოდ, ხელის ხელ ჩასაყრელია!

233 დაუთ-ბეგ გოგორიშვილსა მკვიდრად აქვს ციხისჯვარია, მითხრა: "ხელთ მოგცემ ციხესა", მან დაიფიცა ჯვარია. აფიეთს დავდეგ, მე მახლდა კიდევ კარგა რამ ჯარია; მესხნი ყოფილან მოყვრისთვის თავისა გამსაჯარია!

234 ფარად ფაშა ხომ სიძედ მყვა, თავდადებ, ჩემთვის მკვდარია, თანუნა დიასამიძე, კაცი ბრძენი და წყნარია; მან მითხრა: "თრიალეთისკენ ასპინძა ახლო არია, ყმა და ამბავი მოგწვდების, ავი თუ გასახარია!"

235 ხალხი ციხეში ავასხი, მე დაბლა - ძირსა ვდგებოდი; რა იქ სადგურად დავდგინდი, მწადდა რომ მეფეს ვხლებოდი! ვნადირობდი და ვიშვებდი, ხან მთაზე ვიარებოდი, სევდასა მოვიქარვებდი, კაემანს გავეცლებოდი!

236 სრულ მესხნი ტკბილად მომეპყრნეს, ჩემთანა

სადგურობდიან, უფროსნი მიალერსებდენ, უმცროსნი კარგა მძღობდიან; რა ამბავს თავი ახსნიან, ხან ჩემს ქებასაც ჰხმობდიან, მათაც წყალობა უყვიან, ერდგულნი ვინც მე მყმობდიან! 237 შალიკაშვილი როსტომ და ელისბარ თაქთირიძეო, ყაენთან სწორად ვიყავით, ერთი ძმა, სხვა კი ვიძეო; როსტომ თქვა: "იცი, აჭარას კარგა მამული მიძეო; იქ დადეგ, რადგან ქართლითგან ჯერხანად გამოიძეო!"

236 მე ვჰკადრე: "იმერეთს ჩავალ, გიორგი მეფეს ვნახაო, მათსა საქმესა ყველასა გულშიგან გამოვსახაო, მასუკან იქით გარდმოვალ, ლხინი მაქვან თუ "ვახაო!" ცდას არ დავაკლებ საქმისას, ქართლს კიდევ დავინახაო!"

239 მე ყიზილბაშნი მეგონა, გავლიდეს ჩვენსა ზღუდებსა, რიდი არ მქონდა მტერისა, თავს მოვიხდიდი ქუდებსა, ხან ზარზმამდისი ავიდი, ხან ჩამოვიდი უდებსა, ამაში ჯარი მოგვიხდა, ვნახავთ, თუ ცეცხლს ვინ უდებსა?!

240 მე მთაზე ვიყავ სათოფეთ, ციხეს ვთქვი ასვლა ძისანი, დავხედე, არე მოიცვეს საფარა-ასპინძისანი, დიასამიძის დახდომა, ომი თქვეს ორთავ ძმისანი, გავჰკვირდი, ნეტარ რა უნდათ კაცისა განაძისანი!

241 რა მოვიდენ, კარგა დავხვდით, ველარ გვიყვეს იმათ ბრძოლა, დავჰხოცეთ და ამოვსწყვიტეთ, მათ შეექმნა ცხრო და თრთოლა, ვინც ითავა, მანც ავად ქნა, ან ვის ექმნა წამოყოლა, გზის ბელადი, ასრე გვესმა, მთას გარდვიდეს, ჩაექოლა!

242 ასპინძამდი ასრე ვდივეთ, მათ ეგონათ ხევი ვაკეთ, ნაშოვრისა დანაცვივნით ჩემს ყმას კიდევ კარგა ვაკეთ; ჩვენს სევდასა უკუ ვიყრით,

მათთვის ცეცხლსა უგზებ, ვაკეთ; იმთვის ჩვენთვის მათი მოსვლა არ შეიქნა მოკლე, ნაკეთ.

243 ბეჟან მითხრა, თაქთირიძემ: "იმერეთს ვარ ბევრჯელ მსვლელი, მეცა თანა წამოგყვები, მეფესთან ხარ თუ მიმსვლელი!" მიველ, მეფის სიკეთისა ვერ ვარ თავის მე ამსვლელი; რაც მიბძანის, იმას ვჰყოფდი, ვინ არს მცნების გარდამსვლელი?

244 დამხვდა კარგა, თავდაბლურებ, მან შემიწყო ტკბილად ხელი, პურადად და გულ-კეთილად მწვე გასლოდა მას სახელი; დადიანსაც ეს ებძანა: "მეც ვარ მკვიდრად კაცი ძველი, მიმცემი და მოალერსე, დაჭირებულთ კაცთ მიმშველი."

245 მეფემ მიბოძა დასტური, ვლე არე ოდიშისანი, იგიცა კარგა დამიხვდა, ქება არ ძალმიც თქმისანი; ყმათ ორთავ მომიპრიანეს, ველარ ვჰქენ ყმოზა სხვისანი, ისევ მეფესა ვიახელ, დამხვდა, არ თქმულა ძმისანი!

246 სულ იმერელნი მომაკრფეს მეგობარ-ამხანაგებად, მომგონდა ჯერნის სროლანი, როდეს ჩავიდი ნაგებად; ცეცხლი მამედვის წყენისა, შემექნის გულსა დაგებად, - რაც რომ სახლები დამექცა, როდისღა შევსძლო აგებად?!

247 მეფესა ვსთხოვე დასტური, გარდმოვლე მთანი ოცხეო. მთას აქათ წყალი გაუდის, დიალ ცხელი და მოცხეო; გულს უთხარ: "ისრევ გამაგრდი, ხმაღს კიდევ სისხლი მოსცხეო; გამოძებული რას ვარგხარ, ან იცხე, ან შემოსცხეო!"

248 ინაშვილი მყვა მსახური, მის დროს მტრის კარგა მცემელი; ნახშირის გორით მოვიდა ციხისა გამომცემელი, მიამა, შევჯე, წამოველ, არ ნაღარათა მცემელი, სხალნარში მოველ დაფარვით, არ მაღლა გარდამცემელი.

249 ქალაქს ჯაშუში ჩავგზავნე, მწადდა ციხისა აღება, შიგ მყოფთა ყველას დახოცა და საქონლისა გაღება; გუშაგთა გვიგრძნეს, შეგვიტყვეს, ველარა ვჰქენ რა წაღება, წაველ იმ ზამთარ სამცხესვე, იქ დავჰყავ მარხვა, აღება!

250 გაზაფხულ ქართლში ჩამოველ, მეფევ, თქვენც ჩამობძანდია, როგორ

გმსახურე, გაამე, ტახტზედა რა დაბძანდია, თუ მაშინ ყმადა გყოლოდი, ხვანთქართან არ წაბძანდია! მზას დაგახვედრე ქვეყანა, გკადრე, თუ: მალ მობძანდია!

251 რაც ქართლისათვის მე ვჰქენი, ცოტა რამ გკადრო მცრობილი, ტყუილს ვერ ვიტყვი, ამისთვის არს ბევრი კაცი სწრობილი; მეც მემკვიდრე ვარ ამ ალაგს, არ შემოსწრებით ხმობილი, ზოგჯერ უქნელი საქმე ვჰქენი, გავჰტეხი რაზმი წყობილი!

252 ეს ასრე იქნა, რაც მოჰხდა, თქვენ ყველა იცით სრულებით; ვისცა ვხლებივარ პატივით, გვერცა ვსჯდომივარ სრულებით; ჩემნო მებრძოლნო, შეგიპყრობ, აღარ აგიშვებ, სრულ ებით, მე თუ გარდავჰხდე, პატრონო, თქვენმცა ნუ დაესრულებით!

253 თქვენთვის ვსძრევდი მე, მეფეო, თავსა, ხელსა, გულსა, ტანსა, შამხალამდი მივაწივე, მე მიუხე დაღისტანსა, მოვარბევდი ქვეყანასა, მოვიღებდი მოსატანსა, უშიშარად მტერს ვებრძოდი, მაგრა უდევ მე სატანსა!

254 ხმლითა გავჰტეხე ოსეთი, ავიღე მაგარ ციხეები, უფროსნი კაცნი გავბეგრე, გაუშვი ზავთი, რიხეები, ჩემის შიშითა შეწუხდეს, დაისვეს გულსა მიხეები; მტერნო, თქვენც იცით, ჩემის ხლმით მრავალჯერ დაიწნიხეები!

255 მე შევაშინე, შეშინდეს სულა ქვეყანა ოსისა, ვახტანგ რომ მოკლა თარაყან, ბალათარ ორნივ დროსისა. ვინ მომივიდნენ, ხალათით აივსნენ სრულად მოსისა, ვით ისრაელთა არ შერჩა გარდაკიდება მოსისა.

256 პაპუნა ვაშაყაშვილი, თამაზ, ვინ ქარციძეობდა, წინა მიმიძღვეს მამაცად, არ ვიც, რომელი ზეობდა, კაცები დარჩა დიდგვარი, ესენი მათზე მძლეობდა, თამაზს მაჩაბელს ისარი მიკრეს, ვინ მშვილდსა ზეობდა!

257 მელიქ ათაბეგ მჩხუბევდა, ენას ჰხმარობდა გველადო, ლორის სიმაგრეს შემიდგნენ, ვერ მოვიხელე ველადო, მელიქს და ზაქუმს ჯაშუში მე დავაყენე მცველადო, მიუხე, ველარ დამაგრდა, კლდეს ექმნა შიგ

გამბერელადო.

258 საქონელი და ცოლშვილი ყველა ხელთ დამრჩა სულობით, იგი გარდმეჭრა, წავიდა, იარებოდა სულობით, ვეჭვ, მათი ხმალი დაჟანგდეს, პირი წაუხდეს სულ ობით, შევსთვალე: "მეზნე ცოლშვილი, როდეს მოხვიდე სულობით!"

259 ქაიხოსროს ჰყვა მოყვარედ როსტომხან სპასალარია. მრავალჯერ გამოუგზავნა ოქრო, ვერცხლი და ლარია, მაგრამ იმათგან შოვება ბოლოჟამ ერთობ მწარია, არ დაადგრების სამკვიდროდ, აღუტყდეს სითმე ქარია!

260 ხუთასი კაცი მეთოფე მან გამოგზავნა ბირთვისსა, ამან ციხეში შეუშვა, თვითან გარ კაზმით ირთვისსა; იმათგან ამან ფეშქაში თავთავად კვლავ მიირთვისსა, გარ მოდგომილის მტრისაგან ადვილად არ წაირთვისსა!

261 შემოუთვალე: "ნუ გვიზამ, ქართლს ნუ მოსტეხე ზურგია!" ეს ეთქვა: "მათ მეტს სხვას ჩემთვის ნეტარ თუ ვის რა ურგია?" ვპოქვი: "სასახლეში მოვნახავ, სად რომე ცაცხვი ურგია, რად გვიშვებს ამხანაგებსა, სამანი გარდაურგია?"

262 გორიდამ წაველ სალამოს, ტბისს მიველ, რომე ინათა; სასახლეს გარ შემოვერტყი, გალავანს გარ და შინათა, გარ გამოვიდა დილაზე ულვაშლებული ინათა; შევსძახე: "კარგა დაგვიხვდი, ღვინო დაგვისხი მინათა!"

263 კვლავ უთხარ: "რადას უშველის ხელისა გამოღებანი? მოდი, შევრიგდეთ, ერთადვე ვპქნათ ხმისა ამოღებანი; ციხე კარგვარად ამართვი, ვპქნა იქ მდგომთ სისხლთა ღებანი, იგინი მამეც, საქონლის შენვე ქენ კვლავ წაღებანი!"

264 რა ღონე ჰქონდა არ ექნა იმ დღესა ჩემი ნებანი? გამოიტყუა ერთპირად, იხმარა კარგი ცნებანი; თოფები ყველას წავართვი, უყავ ერთს ადგილს ღებანი! მათ მოუიდა იმ დღესა დღე აღსასრულის, ვებანი!

265 სულ გამოვასხი ერთპირად, სიმაგრე დავაგდებინე. ხუთასსა კაცსა იმ დღესა მე თავი გავაგდებინე, ციხეს მეთოფე შეუშვი, მათ კარი

მოვაგდებინე, მძორები ხევში ჩავჰყარე, თავები გარდვაგდებინე!

266 იქ დავიჭირე ხოსია, არ უყავ ტკბილად ხმობანი, თიკნაბერასა დავაბი:
"იყავ, ვირ მოვლენ ცნობანი!" მეფიცებოდეს ყოველნი: "აწყა ვჰქნათ მწვე
დანდობანი, აღარ გავიტეხთ ნამუსსა, თუ გვწამს აღდგომა, შობანი!"

267 სისხლის და ცოდვის, - ორისავ მწვე დიდად ვიყავ კრძალული, მაგრა
ქართლისა მინდოდა რგება და მწვე სიხარული! მათ მოჰფენოდა
კეთილად, მზეს ემზო დარი დარული, მათთან სიკვდილსა ვჯერვიყავ,
როს ვიყავ გაუმწარული.

268 ქველს წერეთელსა ებძანა ადვილად ჩემი მუქარა; მიუხე, დავსწვი,
დავდაგე, ადვილ წაუხდა რუქა რა. წამოველ, უკან მამდივა, ნიაგმან
ვეღარ უქარა, შევსძახე: "ცუდათ გაგიცვდა გლახ შენი ბაქი-ბუქარა!"

269 ახლოს მომმართა საბრძოლად, იყო კარგისა ბედისა, ორი ისარი
გულსა ვჰკარ, ხსენება შექნა დედისა, მამაცი იყო, გულსრული, საომრად
შემომხედისა, ისივ გაბრუნდა, შეტყორცა რა ნახა ზედიზედისა!

270 სად მოვსთვალო ჩემი ბრძოლა, ანუ ომთა ჭირნახული?! მე, მეფეო,
შენთვის დავდე თავგაწირვით ტკბილი სული, რაღას მარგებს ცრემლთა
დენა, ანუ საქმე გარდასული, რას არგებდა მაბიზღართა ჩემი მოკვლა,
აღსასრული?!

271 არვის მივსცემ თავს საკვდავად, რაცა გწადდა იგი ქენით, ამ საქმეთა
გამბედავი როგორ მოვჰკვდე ცუდის ენით, ერთს აზნაურს ვის უქნია
ჩემოდენი ხლმისა შენით! რად გამხადე ვალდებული მუდამ სისხლის
ცრემლის დენით?

272 მე მეფეთა ორგულობა არა მთქმია არვისაგან, რაცა შევსძლი, ერთს არ
ძალუც, არ გამოვა არვისაგან; ლომთა ვიყავ მე მებრძოლი, არა გვარი
არვისაგან, შუბის წვერთა რკინა ექმნის, გული ჩემი არვისაგან!

273 თუ სიკვდილი ჩემი გწადდა, რასთვის მტერსა არ მისივე, მათ
მოვეკალ, ხემწიფეო, იქნებოდი თქვენ ისივე, ლაპარაკი, ცუდი ენა, ჭორის
სიტყვა ამისივე, გამიცუდე ნამსახური, ჯავრით გული გამისივე!

კარი მეათე

274 მეფემ შესთვალა: ”რაც გითქვამს, სრულ მართალია ყოველი, მაშინვე გითხარ ფიცითა, როს მოგეგზავნა მროველი, არც არას სისხლსა გადევებ, არც რას ავს შენგან მოველი, თავდებათ მოგცე, არ მოგკლა, უცილოდ ძელი ცხოველი!”

275 აღარად მოჰხდა, არ იქნა შეწება, ცუდად რიგება, გაყრა შეექნათ, ველარ ქნეს ერთად სიტყვისა მიგება; რა მოიშალა, ვინ იცის, რა წყობა, რა გარიგება? ვინ მოაშორვა, მის გულსა ლახვარიმც ადრე იგება!

276 ბძანება არის, ბატონზე ყმასა არ გამარჯვებია, ბატონი რომე ტყუოდეს, ისრევ ყმას დამარცხებია, თვარ უხლმოდ როგორ დავდგები, რომ ვიყო სრულ ნარცხებია, ბევრთა მეზრძოლთა თავები მიწათა მინარცხებია!

277 რაცა დაწერეს პირველად, იქნების, არ ასცილდების, პატრონის შებმა არა ხამს, ყმას ხმალი გაუცვილდების; რაგინდ ყმას ბევრი ჯარი ჰყვეს, ცრემლი იმასვე სდინდების, - ესე მსმენია, ამისთვის ცეცხლი წვად გამიხშირდების!

278 გამარჯვება ხომ მას ხვდების, ეს სიტყვა მწვე მართალია, მამაცი არის, უებრო, არვინ არს ნაათალია; ეგებ მახეზღარს კაცს შევხვდე, ხმალმა ქნას სამართალია, ბატონისას კი არ ვღირსვარ, სხვა მტერთ ვაჩვენო ძალია!

279 ზოგთ ბაგრატოვანთ ასრე სჭირს, არ ახსონს სამსახურია; რაგინდ რომ ბევრი აამო, ბოლოს არ გიგდონ ყურია, მახეზღარს სიტყვას უსმენენ, ვის ვისთვის რომ აქვს შურია! ვის რა გაოდა, ქართლშია მეც რომ მეჭამა პურია?!

280 როს ყმა გარდაჰყვეს პატრონსა, მსახუროს ღარიბობასა, პატრონისათვის კვდებოდეს, იქმოდეს სახლის თმობასა, მამულს და ალაგს განშორდეს, თვისა ტომსა და ძმობასა, მასზედან მისი პატრონი რად არ იქს იაფობასა?!

281 რა მეფე სვიმონ შეიპყრეს, კაცი მხნე, სახელ დიდითა, ქართლს ხმალი

იმან შეარტყა, მტერნი გახადა კიდითა, სხვანი მებრძოლნი ყველანი თავს მდაბლად მოუხრიდითა, - მას აქათ თათარხნამდისი ომით სისხლს არვინ ღვრიდითა!

282 კაცი რომ ავად გახდების, აქიმს უქადებს მრავალსა, უთუოდ მოგცემ, დამჯერდი, როს ფეხზედა მყოფ მავალსა, მუდმად თავს შენთვის ვამყოფებ, მეც რასმე დაგდებ კვლავ ვალსა, დამიხსენ სალმობისაგან, ნუ მყოფ სულ ამომავალსა!

283 აგრევ კიდევე, ვის სადმე რომ ჰქონდეს დაჭირებანი, რგებას გაჰპირებ მაშინვე, დაგიწყოს შესხმა, ქებანი, გეტყვის: "ვირემდის ვსცოცხალვარ, ვჰქნა შენი სიამებანი, ბოლოჟამს დაავიწყდების საქმისა გარიგებანი."

284 აბა, რა ვჰქენი, მეფეო, რა დავსდევ თქვენზე ვალები? თქვენისა ერდგულობისთვის ნება ვჰქენ, ზოგი ძალები, რა შენ პატრონად შეგმზერდი, გამხიარულდის თვალები, სადაც მიბრძანი გასევა, გული მიმქონდის სალები!

285 ესეცა თქმულა, რომელიც კაცი თუ მართლა კაცდება, ხდალი, უღონო, რომელიც მიიწევს, მას ვერ ასცვდება, იარად-მოშლილ ჯაბანი რას ესვრის, ყველა დასცდება, მამაცს და პურადს უძრახავს, იტყვის: "შალურებ გაცვდება!"

286 ამხანაგთ მისთვის მაბიზღეს, იტყოდეს: "კაცი ვარგია!" ქართლ-კახეთისა მამრჩენი, მიკვირს, რად დავიკარგია? პატრონის შემმატებელი, ამხანაგთათვის მარგია, - გვერც გისხდენ მაბეზღარები, ჩემთვის ეს როგორ კარგია?

287 ზურაბს შეესთვალე: "რაც იცი, სრულ ჩემი ნასწავლებია, ოსტატის არ ჰხამს ჰიდება, ვისაც შეგირდი ხლებია, როდესაც მე დავიკარგო, გაჩნდების, ვით დასდგებია! ორთავე სწადდათ სიკვდილი, აწ მარტო გარდაჰხდებია."

288 მოყვარე ხარ გულითადი, რა მიქნია შენზედ ავი, მამათქვენმა რა ქნა ჩემზედ, ვით გარდადვა საკვდად თავი! მიკვირს, შენ რად გამიმეტე, რამ მოშალა ჩვენში ზავი? მეც დამკარგავ, საქმეც ჰქენი შენის დღისაც

გასათავი!

289 ვირ ცოცხალ ვიყო, შენც გქონდეს იმედი სიცოცხლისაო, ესე სიტყვანი გახსონდეს სიძის მონახულ ბრძნისაო, ვირემ სული მითქს, სიკვდილი შენი სხვამ ვერ იგრძნისაო, შენი სადავე საკვდავად ჩემზედა ნუმც იძვრისაო!

290 რა მე მამკვლენ, ან დამკარგვენ, დაგიწყებენ მიზეზებსა, სიტყვით თავსა ვერ აუხვალ, პასუხისას შეჰკვრენ გზებსა. ახლა მგონი მუხრანს გაძლევს, შეიშურვებს მთას და ზეგსა, როდესაც რომ გიხელთებენ, აბნელებენ შენთვის მზესა!

291 ზურაბს ეთქვა: "მოყვარეც ხარ, მერმე კარგი ამხანაგი, ჩვენსა შუა არ ყოფილა წყენა რამე ერთი დანგი, მაგრა ბატონს მოვდგომივარ, რაც რომ ძალ-მიც, მე ვარ მარგი. მზის მამას რომ არ უშველო, მე რას მეტყვის პირი მანგი?"

292 ზურაბს რაღას შეუთვლიდი, ის მიუდგა მაგრა, ბურჯად, ცოტას ხნისა სიძე არის, შეიტყობთ, თუ იქნას ურჯად, დაუწყებენ ბეზლობასა, სისხლს წითლად ჰქმენ, ხორცსა ლურჯად; ავსა კაცსა ავი სიტყვა და ბეზლობა უჩანს უნჯად!

293 სპარსთ ველარ ვნახავ, მათზედა, იცით, ვარ დამნაშავია. როდეს ლუარსაბ დამმოყვრდა, ისიმც დღე არის შავია! კეისრის ტახტსა მივმართო, კარგი მექნას თუ ავია, შუა ნულარვინ ჩამოვა, აღარ მოჰხდების ზავია!

კარი მეთერთმეტე

294 თაო ჩემო, ვით გასრულო, სევდიანო, როგორ წყლულო, საქართველოს რჯულისათვის ათას ფერად წამებულო, მეფეთათვის რა ნასაჯო, ნამსახურო, რა ერთგულო, აღარ შეგრჩა ნოსტეს ლხინი, ალაბ, სტამბოლს დაკარგულო!

295 ვა, დაგაგდებ სახლ-სამყოფო, სად კარგო და სად ავებო? შორგვარ

დავრჩი მეზობელთა, ვისთანც ვიყავ სა დავებო: ავჟანდათა სიმაგრენო, მე სად გძრევიდი სადავებო? რამდენს მოვრჩი ძნელს ბადესა, ახლა კიდევი სად ავებო?

296 ვინც იცის, თუ შენ რამდენჯერ მტერი შენი განაბია, რომელიც რომ იწადინი, აღარ მოჰკლი, გან აბია; ლხინობდი და იხარებდი, ხელთ გეჭირის განა ბია, თუ გავარდი სამყოფთაგან, ქვეყნის სიგრძეს განაბია!

297 თაო ჩემო, სად მოჰკვდები, ანუ ვისსა სამარებსა, რას დალახავ ქვეყანასა, იარები სამ არებსა; მოშორდები მოყვარეთა; შენ ხარ ვისსა სამარებსა? - სამყოფთაგან გააბეზრდი, კარსა გავლი გასარებსა!

298 ეს სოფელი ასეთია, არ დაინდობს კაცსა აროს, ვინც იყვენით, ძნელი საქმე მაშინ უყავ იცით აროს; აწ მეფეთა გაწყრომილმან თავმან ჩემმან სითკენ აროს? მე წავიდე, დავიკარგო, მტერმან ამით გაიხაროს!

299 ვინ მახეზლებს ენა ყბედი, მოაგონდა იმას ის რით, რა მე მეფეს მომაშორვებს, მას დაამცრობს იმას ის რით? ჩემნო მტერნო, თქვენი გადის, რაც რომ გინდა, იმას ისრით, თუ ჩემიც რამ გავიდოდეს, სცნობთ, რას უზამ იმას ისრით!

300 ქართლს მოვავლე გალავანი, აწ ვინ აქცევს ზღუდეებსა, ჩემად ნაცვლად ჩემს სამკვიდროს ვინ დაიდგამს ბუდეებსა; ვერ მიფერებს ვერას საქმეს, თავსა გაიცუდაებსა, მეფეს ტყუილს მოახსენებს, უმგზავსოს და მრუდაებსა!

301 აქ სხვა სიტყვა შემოვიდო, ნუ გამკიცხავთ, მიგდეთ ყური: კაცობასა მოვდგომოდი, გულში მქონდა არვის შური. თუ ქორი ზედ აღარა ზის, კაცს რას არგებს მარტო თური, ვერ დავსწყვიტე ცრემლთა მილი, თვალთა ჩემთა მონაწური.

302 რაც დავსწერე, მომიგონდეთ, განა თუ ვსთქვი

საკვეხელად, რად მოვიკლა ცუდათ თავი, ანუ სისხლი იქცეს ველად, რაღას მარგებს, მოყვარულთა ღაწვი შექნან ცრემლით სველად, რა ღალატით სიკვდილს ვესწრა, ვინ იქმნების ჩემად მშველად?

303 ნაბოთე მოკლეს უბრალოდ, ექმნეს სისხლისა მხვრეტადო, იოსებ

ძმათა გაყიდეს, თორმეტ ჰქმენ მეთერთმეტადო, რაქაელ შვილსა სტიროდა, რომ ველარ არის მჭვრეტადო, - აგრევ დედა-ჩემს მოუვა ტირილი მეტის-მეტადო!

304 ყოვლთ ხემწიფეთა უდიდე, ვინ რომ არს კეისარადო, მაკედონელის ტახტსა ზის, ციხენი აქვან სარადო;მებრძოლნი იცით, ვერ გავლის ახლო ან იმის არადო, თუ წყენა ვინმე გაბედა, იტყვიან - იასარადო!

305 ჯაზაირ, ვლახი, ბულდანი, - უჭირავს - იამანია, ურუმელი და მისრეთი, შავი და თეთრი ზღვანია, ბასრა, ბაღდადი, მადინა, მაქა, აზრუმ და ვანია, ვერ ავნებს, რომე დაცოცხლდენ ამირან ძმობილ-ძმანია!

306 დასავლეთი და სამხრეთი არს სრულად იმის ხელადო; ყაენიც, დიდი ხემწიფე, მაგრამ ეს უფრო ძველადო, - ინდთა საზღვრამდი ის იპყრობს, სად მზეა ამომსვლელადო, მათი პატრონი, მეგონა, არსო ბაქაჯარ ქველადო!

307 სულთან მურად და შააბაზ ერთჟამად იყვნეს მჯდომია, ორთავ ვიახელ, გარდამხდა მათთან ლხინი და ომია, მაპატივებდეს, მაძლევდეს, რისაც რომ ვიყავ მდომია; რიცხვს ვინ იქს, რაც რომ ომშია მე კაცი შემომკდომია?!

308 ესენი მისთვის ვახსენე, გასინჯოთ ჩემი თქმულები, სიტყვის მალამა მიძებნოთ და გამიმთელოთ წყლულები; კაცი ვინ იყოს, მიბძანეთ, ორისავ შესწავლულები, ორთავ პატივმცეს უღირსად, მათ გამიერთეს გულები!

309 ორთავ ახლდეს დიდი კაცნი: კახები თუ ქართველები; ვინ გამოჩნდეს ჩემად სწორად, სიტყვით დამდვან იმათ ლები, რა შააბაზს მე ვიახელ, არ გამიყვის ნატალები, რა მიბოძის, რა მიბძანის ტკბილის სიტყვის სათქმელები!

310 მათი დავსთმე სიტკბოება, შენთვის დავსდევ თავი სულა, შვილი პირმშო საყვარელი, სიცოცხლე და ჩემი სულა: ბედმან მიყო, რაღა გკადრო, აწ თქმის ჟამი გარდასულა. სადაური სად მოჰკვდები, ეტლი ჩემი სად წასულა?

311 რა უკუღმა ჩარხი გადრკა, წაღმა აღარ დაბრუნდების, რა დოვლათი კაცს მიადგა, აღარსაით გაბრუნდების! მე რომ მესმის, თქვენი გული ჩემზე აღარ მობრუნდების, გზა კაპნად მაქვს, ჩემი ფეხი დაღმა ვეღარ ჩაბრუნდების.

312 უჩემობით მებრალები, ვამე, ქართლო, სუსტობისთვის: გაღავანი დაგექცევა, გადგებიან ზოგნი თვისთვის; ეგზომ ჩემი ჭირნახული აწ დავაგდო როგორ სხვისთვის? ოდეს მტერი წამოგატყდეს, მომიგონდეთ ამა თქმისთვის!

313 ბრძოლა, ომი, ჯაჭვი, ზუჩი, შუბი, ლახტი, ხმალი, მკვეთი, მით მიყვარდა, ბევრჯელ შევჭქმენ მტერი შუა განაკვეთი, ამხანაგს და მიღმა მბრძოლსა ბევრჯელ სადმე მე ვეკვეთი, გავამდიდრე სულა ქართლი, უღონო ვჭქმენ განაკვეთი!

314 სად მიუხდი, სად ვებრძოდი, რას მთებს

ვიქმნი გარდასული, გაცემა და ლხინთა ნახვა აწ რა იქმნა გარდასული; არ მინდოდა წასახდენად ხორცსა კიდევ გარდა სული; სისხლს დავღვრიდი, ანგელოზნი რომ მომრტყმოდა გარ დასული!

315 თავს ვეტყოდი, ქართლისათვის მოკვდი, წინ გიც ა, წამება, ვინ სჯულს რყვნიდენ, გვისუსტებდენ, მათთვის მშვილდი აწ ამება, მათგან ბევრი დავასუსტე, ავხსნი ზოგი აწ ამება, - ბოლოს ნახეთ ჩემი ბედი, თუ რა მამხვდა აწ ამება?!

316 მე არ მაკლდა ორღანონი, ბობღანი და წინწილები; ახლა მამამს ეს სოფელი, უწინ დამდვა წინ წილები, კაცობის და სახელისა კარგად მამხვდა წინ წილები, აწ აეშვით, ჩემნო მტერნო, ვინ რომ ჩემგან წინ წილები!

317 რაც რომ მრუდი ვსთქვა სიტყვანი, გამკიცხეთ, ნურვინ მაქებსა. მწადდა წამება, სისხლთა ღვრა, არ თაყვანება მაქებსა; ბატონს რა ვკკადრო, თვარ მტერთა ადრე მოუშლი მაქებსა! გამოვსცდი მათსა ძალ-გულსა და თავსა კარგად საქებსა!

318 ვის რას ვაბრალებ, ეს ყველა ჩემი წერა და

ბედია; უღთოთ არავის არ ძალუც გასწყვიტოს სუსტი მკედია, დავსცადო, კიდევ გამაგრდეს ჩემი ავჟანდის ღვედია, - პატრონზედ ხმალი არ გაჰკვეთს, ამით ვარ უიმედია!

319 როდეს გასჭირდეს, საქმისა კაცი ხამს გამაბედავად, საქმეს მოახდენს კეთილად, თუ სულ არ არის ბედ ავად; არც ნამეტნავად ის ვარგა, მირბოდეს დაუხედავად, ლაღობით წახდეს ბოლო ჟამ, მტერს ველარ ექმნას მედავად.

320 კაცი რომ იყოს სიმაღლით გოლიათ, დიდად გორებით, მრავალთ მეზრძოლთა თავები მას ექმნას განაგორებით; კიდევ მაშინც სჯობს საქმენი ჭკუით და მოსაგონებით, თქმულა: მოცდა ხამს ჟამისა, არა თუ განაგორებით.

321 თუ კაცი იტყვის გულშია: "მტერს რომ შევება ომებად, ვაი თუ იმან მაჯობოს, მე ვიყო ცუდათ მშრომებად, ის არის სპითა მრავლითა, მე ცოტა გვარ და ტომებად," - ვერ ვემოწმები, იცოდეთ, არ არის ომის მდომებად!

322 მას ვემოწმები, რომელიც იტყვის: "გავსწირო თავი და! დღეს უომარი არ დავდგე, კარგი მოჰხდეს თუ ავი და; ანუ მტერს ვსძლიო, შევმუსრო, ან ვიქმნე გასათავი და! კარგს კაცს ვეძებდე საომრად, რომელმაც მთხოს დავი და!"

323 კაცობა გწადს, მზასა გქონდეს მიწყვი შენი საომარი, რა ხმა გესმას რაზმთ წყობისა, მით არ იქმნა შესაზარი! სიკვდილს ვერვინ ასცილდების, რომ არ ექმნას მოთქმა, ზარი, ავს სიცოცხლეს სახელი სჯობს, გინდა ეპყრას რომ ხაზარი!

324 ზოგი კაცი დაღონდების, ვერ გაბედავს ვერას ვერა; ვირემ მტერი არ წახდენს, კაცთა რჩევას არას ჯერა. რა რომ მტერი კარს მოგადგეს, ნულარა გაქვს გულის ძგერა, მას კაცობა ხელთ შერჩების, ვის აქვს მტრისა მალ შეძგერა!

325 გული ჩემი სევდით სავსე შეჭირვებას გავს ებასა, მთვარე ბადრად აღარა ზის, აღარც ელის გავსებასა, დაშრტა სანთელთ სინათლენი, მიეწურა გავს ებასა, ქართლის ბაღი მოიკრიფა, აღარ ვეჭობ გავს, ებასა!

326 უჩემობა დააჩნდების, დალი იქმნას აბალება, ცრემლმან ჩემმან ლაწვი ჩემი ჩამოღარა, აბა, ღება; მძლავრს მტერზედა გაგიჩნდების, ვის გაქვს ხმლისა აბა, ღება; მარხვა მწადდა ვედრებითა, ლხინით მექმნა აბალება!

327 მე მეფეთა გაწყრომამან, ნეტარ ვით არ დამასულა, ბედმა მიყო უკუღმართმა, მერმე ჩემა დამა სულა; ეტლი წაღმა აღარ წადგა, დახვანჯულა, დამასულა; ქართლს შენახვა როგორც უნდა, გაგიჩნდებისთ დამა სულა!

328 აქანამდი სად მკვიდრობდი, თაო, აწ სად ილალები, გახსონს, თავზედ ჯილა გქონდის, აღმასი და ი ლალები, შენ და შენი ამხანაგნი, ზოგ-ზოგები ილალები, დაიჩაგვრი დანასული, დაილევი, ილალები!

329 სულ ქართველთა კარგად იცით, ქვეყნისათვის რა მიქნია: ოთხგნით მტერი შევაშინე, ზოგი ფეხით გამიქნია; დუშმანთ გული გაუტეხე, ხლმის ქნევითა ამიქნია, ვერ დაუდეგ მეფის წყრომას, რადგან თავი დამიქნია!

330 აქამდის მტერთა ვერ მჯაბნეს, იგინი ჩემგან სულ ება; ზოგთ გაქცეულთა მივსდევდი, ზოგთ ამოვართვი სულეზა, მტერს როდეს რიხით შევსძახი, მან მე ვერ მითხრის სულეზა, პატრონსა ვსჭვრეტდი ერდგულად, მაზედა მქონდის სულეზა!

331 გული არ მამღლევს უთქმელად, თვარ მწადს დუმილი ბაგისა, მუდამ სახმილი მედების, ალი მეხვევის დაგისა, მას უხარიან, რომელმაც ჩემი დაკარგვა აგისა, წავალ, მივმართო სადგურად, სად თემი ათაბაგისა!

332 მას უნდა დიდად გარდაჰხდეს, ვინც ჩემი თავი წაგვარა, არ მოაგონეს გარჯანი, მე მემსახურა რა გვარა, ვეჭობ, დავაკლდე ბოლოჟამ, ვინ მე ჯარიდამ გამგვარა, რადგან მათ დამთმეს, მოყვასნო, თქვენ ჩემი ნურა გაგვა რა!

333 მშვიდობით, თვისნო, მოყვრებო, გამოგესალმო სალამით, მეგობარნო და შემცნენო, ცრემლი დავსთხიოთ სალამით, თქვენ ნუ დაიჩნევთ გაყრასა, გული შემქნია სალა მით, ვინ გაირჯების სიმხნითა, მან შეიდაროს სალა მით.

334 ყველას რამ გარგე, თქვენც იცით, ვირ ვიყავ თქვენი მჭვრეტია, კარკაცობა და ნამუსი, ვისაც გიქნიათ მეტია, იგი შემოგზღავს, ვინ მოსეს უძღვანა ნათლის სვეტია, გული მწვე ღონობს გაყრასა და თვალნი განარეტია!

335 თქვენსა ვერ ვიტყვი, მოყვასნო, ძვირსა და ძრახვას ამ ენით, რადგან მე დავრჩი შორ გვარად, თქვენ ხემწიფესა ამენით, თუ ჩემთვის კარგი ვინმე თქვას, თქვენცა იყვენით ამენით, ლხინსა ნახევდით, ღვინოსა, თქვენ მიიღებდით ა მენით.

336 გაგიჩნდებისთ ქვეყანისა გაწყობა და გარიგება, თქვენცა იცით, ჩემის გარჯის ანგარიში არ იგება, რაცა დამრჩა უშენონი, ჩემგან ახლა არ იგება, თუ კაცი კაცს აღარა სჭვრეტს, მტრისგან იში არ იგება!

337 რად, სოფელო, სამუდამოთ ჩემზედა იქ ას ავსავით? არ დააცხრო ცთომის გველმან, კიდევ ენა ასავსავით, ჭირნი ჭირსა დამისართა კვლავ ამიწყო, ასავსა ვით. დამიშრიტა ბრწყინვალეობა და ნათელი ა სავსავით!

338 დამემოწმე, თუ მართლა ვჰთქვა, თქვენცა ბძანე, - ეგ არია, შინ რომ კაცი გამოარჩევს, არ მოჰხდების ე გარია, რადგან უკვდად არვის გინდი, დაუტეო ეგ არია! ვარდი დაჭკნეს, ჩამოცვივდეს, რაც დაგრჩების - ეგ არია!

339 ერთს ალაგს რომ ერთი კაცი გამოვიდეს ჭირთა მხდელი, რა გაგვათ, რომ მტერს შეაკლათ, ან ჰყოთ მისი სულთა მხდელი? ინაპიროს, გარ გიაროს, ველთა იყოს ჩამომხდელი, თავს ეხუროს მუზარადი, ძვირად იყოს პირ-ამხდელი.

340 უმტრო კაცი არ იქნების, რომ არ ჰყვანდეს არა სითმე, მემუქარეს ხამფოლადად მიპყრა ხამს და არა სითმე, ჯაბანს კაცსა გულოვანი გაჰხდის, გვანდეს არა სითმე! გულსა სევდით შეპყრობილსა აწ დამიჭრის დანა სითმე!

341 არ მომიგონებთ, რას იტყვით, როს მუზარადი ელევდეს, რაზმი გასწორდეს დროშებით, ორგნითვე ჯარი ღელევდეს, ცემა და საყვირთ ხმა იყოს, ცხენნი კაცთ ფეხით ქელევდეს, მაშინ რას აქნევთ გიორგის, თუ

მისებრ მოგეშველევდეს?

342 ჩემს ჭირნახულსა ქართლზედა მიკვირს, ვერავინ ხედავსა, რაც საქმე შევსძელ ქვეყნისთვის, თქვით, თუ ვის გაუბედავსა? ქართველნი დავხსენ მოსპოლვას, მით მიზმენ ზედიზედ ავსა, რაგინდ რომ თავი ვაწამო, მეტყვიან კიდევ ბედ ავსა!

343 გული მქონდა მტერთ უშიში, გეგონა თუ მიდგა ისო, სამსალასა, საწდეველსა, პირი ჩემი მიდ გაისო, გულმან ხელმან, სევდიანმან, აწ ლახვარი მიდგა ისო, თქვენ უჩემოდ რასაც შესძლებთ, მეცა ვნახავ მიდ გაისო!

344 ლხინი, ზმა, სიტყვის გაგონა, მქონდა მუდამად პურობა, ამხანაგთ კარგ მეგობრობა, მიცემა, დაუშურობა; კარგ კაცთა წყობა, ალერსი, მდიდართა მე უშურობა, ვეჭვ, ზოგს თავადსაც მოსწადდეს ჩემებრივ აზნაურობა!

345 რა ცისკრის ლოცვა გარდასწყდის, ვნახი მფრინველი ცხენია, შევჯდი, მფრინვლით და ძაღლითა შევექცი, ვირ სიცხენია; მოვიდი, წირვა ვისმინი, ან ლოცვით ცრემლთა მრცხენია, დავჯდი და ლხინსა ვემოყვსი, არ მქონდა სიმარცხენია!

346 როს მოვიცალი მტერთაგან, მიყვარდა ნადირობანი. ვის სამართალს ქვეშ დაუჯდი, მჭირს უთვალღებო ბჭობანი, ადრე ვიცოდი შეტყობა, კარგის კაცისა ცნობანი; დაბალს კაცს ბევრი შევმატი, არ უყვი დიად მცრობანი;

347 ვის რომ რამ კარგი შევატყვი, კაცობის ჰქონდის ხალისი, ცხენ-იარაღით შევამკვი, ძველი ქნის მან ახალ ისი, დღეს ერთი გამოვაჩინი, მოვჰკაზმი, მერმე ხვალ ისი, კაცობის სწავლას ევლტოდეს, ვით ოქრო დავახალისი!

348 ვისაც სიჯაბნე შევატყვი, მასცა შევმატი

გულია, მემკვიდრე მკვიდრზედ მოვიდეს, ვინ იყვნეს დაკარგულია, სიხარულისა დღე გვქონდის, ვით წყლისპირს ალვა რგულია, ამ დღეებისა შემსწრობი სევდით ვარ დადაგულია!

349 ჩემს სახლში იყვის მუდამად: წირვა, ლოცვა და გალობა, უღონოთ ღონე, იმედი, გლახაკთ მიცემა, წყალობა, ყმის სამსახური სამართლით, არავის სჭირდა ძალობა, აწყა დამიგზო სახმილი, სოფელმან შექნა ალობა!

350 სტუმართა სუფრა წინ ედგის, მის მის დროს აუღებელი, ვინ დამეთხოვის, წავიდის, არ დარჩის წაუღებელი, მომღერალთ ლხინი, თამაში იყვის სულ დაუღებელი, - აწ რასთვის ვჰკვდები, ამისი მე ვარ კვალ-გაუღებელი!

351 ქართლში უფროსნი ვინც იყვნეს, ითქმევდეს თავადობასა, ყველა მოყვრად მყვეს, ბძანებდეს ჩემს მეგობრობა- ცნობასა, მეცა მივდევი, მომდევი, ვიქმოდით კარგსა ძმობასა, ბედსა ვემდურვი და მერმე, ვა, ჩემის დისა შობასა!

352 ყველამ იცით, რომე ქართლი ჩემის ხლმითა დახსნილია, თვარ შეიტყობთ ამას უკან, მტერი ისევ ახსნილია; ჩემის ხლმისას ნაშოვრისას გუდის

პირი წახსნილია; ქვეყნის გზას ხომ ვერ შემიკრავთ, ჩემთვის მაშინც გახსნილია!

353 ერთი სიტყვა მამაგონდა, - არ ვსთქვამ ამას საკვებელად; სად რომ საქმე გაგვიჭირდის, ამხანაგთა ვიყვი მშველად; მე იმათ თან ვერ მივაწევ, რომ მასმია კაცნი ძველად, ერთის კაცის მემუქარის თავს სისხლის ვარ გარდამსხმელად!

354 ბაზალეთის ომსა შიგან მე მამეპყრა ედიშ ავით, ამაყობდა იგ თამამად, შემომძახა; "მოდო, შავით!" მას გაუპე თავი შუა, გინებით არს დამნაშავით, მის ცოლს უთხრას დედამთილმან: "აწ მიბძანდი, შედი შავით!"

355 სხვაგან წერა დამწერელმან ხვანთქართანა წასვლა მისი, სოხტაების ამოწყვეტა, სისხლთა დენა, ყათლა ვისი, ბევრი ბრძოლა, ციხის რთმევა, ნებად, არა წართმევისი, ან მოყვრების გამოჩენა, შესწავლილი ზოგან თვისი;

356 ხვანთქრისაგან როგორ ცნობა, ანუ დიდად პატივცემა, მტერთ გავლენის დამადღება, წყალობა და კვლავ მიცემა, მის ღუშმანთა

ამოწყვეტა, მისხის მისხად, რა მიცემა, იტყოდა თუ: "სად მოჰკვდები, ლახვრისა მაქვს სად

მიცემა?"

357 ვით გაუძლებ კაეშანსა, გულო, ლახვრის აბა სმითა, ყოფა ჩემი ჩრდილად იქცა, იგ შეიქნა აბასმითა, გახსონს, ოდეს ნოსტეს იყავ, ცაცხვს ქვეშ იჯდი აბა სმითა! უხვად გასცი საბოძვარი, წაიღებდენ აბაზს მითა!

358 ვინ იცის, თუ სოფლისაგან რა ლახვარი დამეშენა; მიჯობდა, თუ სულისათვის გლახ სამყოფი დამეშენა, ვინ მიმადლის ქვეყნისათვის, თუ რა მტერნი დამეშენა, ვინ რომ ჩემთან ვერ შეიბა, ნურას მეტყვი და მე შენა!

359 თუ რამდენნი ჭირი შევსძლო, სოფლის მახე ამედგა რით, სახლ-სამყოფნი სავანენი ჩემნი იყვნეს ამედგა რით.ლხინში, გულო, მეფეთ მონე და მსახურე, ამედგარით, კიდევ ხმალი მოიგონე, უშიშ, გულ-სრულ ა მედგარით!

360 ოდეს ლხინსა დავემოყვსი, აწ ეს სევდა მას არევდა, ჭმუნვა მრჯის და სევდა მაწვევს, მუშაკობს და მასარევდა, ბოროტი და ავი ენა წყალს მღვრევს წმინდას, მას არევდა, რაც სოფელმან ეტლად მამცა, ჩემთვის კიდევ მას არევდა!

361 უბრალოდ ჭირსა არ მიმცეს, მე ეტლსა ამას ველია, თვალთა ნაკადი მომადლოს, ღაწვნი მით ამასველია, მკლავნი რომ ცუდათ არ დაშვრეს, ფეხს ჰქონდეს ამასველია, მართალი ვიყო, ნუ დამსჯის, მუხლს არ ხვდეს, ამას ველია!

362 ჩემთა სასჯელთა აღრიცხვა ენას ვით ძალუც აგება, ცუდათ შვრებიან მშენენი, ხელოვანთ ვისრ აქვს აგება, მარტო რას ვმდურობ სოფლისგან, ვეჭვ სხვანიც ვინმე აგება, რამდენს კაცს მიხვდა, ვერ ვრიცხავ, ჩემის შუბისა აგება?!

363 ვინც მიცნობთ, ბძანეთ, თუ ვიყავ ერთის კაცისა დარული? ლხინი და შვება უღრუბლო მქონდა, მის შუქი დარული, განსვენება და სიამე, სმა, ჭამა, ძილი და რული, აწ ცრემლთა რად მდის ნაკადი, ღვარნი არ გასწყდა

დარული.

364 ბრწყინვალება და ნათელი, თვალნო, სევდითა დაგევსა;შენთვის სახმილი აღტყინდა, გულსა სამუდმოდ დაგევსა; სიტკბო გამწარდა სოფლისა, სამსალა სასმლად დაგევსა, გულო, ვით გასძლებ სევდასა, ან ჭირსა ნიადაგევსა?!

365 თავსა ვეტყოდი, სამუდმოდ ვის გვერც ახლავხარ, მას ამე! ერთი არ მამეც, სოფელო,ჭირნი, მიორე, მასამე, სევდა მიმატე წყენისა, აღარ მალხინე, მას ამე, ვერსით გაგისწარ, დამაბი, გარ შემომხვიე მასა მე!

366 ხანდახან მამცა სოფელმან, საწუთრო მიქმნა დარადა, ზოგჯერ მიმუხთლა, მიხვია, იქით და აქათ დარადა, ზოგნი მე მჯობდეს, ზოგზოგნი იტყოდეს: "ვექმნათ დარადა," ბედსა ვეტყოდი: "სოფელმან ნეტარ შენ მოგცა და რადა?!"

367 ეტლმა მამცა ბედკრულობა, ნეტარ ყურსა ესმას ვისა, ლხინი დამრჩეს განშორებით, აწ უყურებ ესმას ვისა? - არა მქონდა გარიდება მე ლახვრისა, ესმას ვისა, რამინისებრ შევებრალდე, ჭირნი ჩემნი ესმას ვისა!

368 თუ გსმენოდესთ, მე ლახვარი თუ რამდენი დამეცა რა! ბედი წალმა წაგრეხილი აწ უკულმა დამეცარა. ვა, სოფელო, უხანოო, დრონი აღარ დამეც, არა, ჩემთვის იქმენ გამომცდელი, ვით ბელიარ დამეცა რა!

369 ამდენს ხანს ხომ ვეღარ გავსძლებ, რაც ხანი მაქვს განასული, არ დავზოგე ქართლისათვის ძმა, ძენი და გან ასული, თავი დავდევ საწამებლად, ხორცი საკვდად, განა სული?თუ უბრალოდ

სისხლს დამიღვრით, ვიქმნა ზეცად გან ასული!

370 თუ ამ სასჯლებს მოველოდი, მიმძიმს ჩემი დაბადება, გლახ უბრალოდ განსაცდელი, სოფლისაგან ცეცხლთა დება, რაები ვჰქენ ქვეყნისათვის, საკვდად თავის გარდადება; თავი არვის მოვაკვილო, არც ვჰქენა ხმლისა ჯერ დადება;

371 მეფეთ წინა სამსახური მე მინდოდის ყოვლთვის დიდად, ამხანაგთა ვსათნოობდი, ვიყვი კრძალვით, მომარიდად; მიღმა წყენა არვის ვჰკადრი,

ვმთავდაბლობდი მყუდროდ, მშვიდად, მე ეს მიყო ამ სოფელმან, თქვენცა გექმნას ბარგის მზიდად!

372 ჩემნი ჭირნი სხვათა საქმეს, არ ვეჭვ, ვისმეს გან არევდეს, სად დავჰთესე კარკაცობა, ახლა ისიც განარევდეს, ვიცი, რომე სხვათა ძალი დღეს ჩემს მკლავსა განა რევდეს, გახსონსთ, ოდეს ჩემნი ხმანი, თუ ჯარს როგორ განარევდეს?

373 წახდა ჩემი კარკაცობა, დაისწავლა არვინ არა, როგორ დავგმო ამასწინათ მეფეთათვის ვინც მამკვდარა, მოწმად მყვანან ბევრი სული, ჩემს თავს თუ რა გარდამხდარა, წალმა სხენან ჟამნი

დღეთა, მზე ჯერ სრულად არ დამხდარა!

374 ვერსით მოვრჩები სიკვდილსა, დღეს მოვა, ხვალე ისევ და; უბრალოდ უნდა გარდაჰვხდე, ამით მაწუხებს ი სევდა, თაო, ლალატად ვინ მოგკლავს, ცუდს კაცებს რასთვის ისევდა! მან წამახდინა თავიდგან, აწ მომაგონდა ისევ და!

375 სოფელს სჭირს პირველ სიამე, საწუთროს პყრობა, შვებანი, რასაც ინებებ, განებებს, იტყვი თუ: "მიყო ნებანი," მაგრა არა ქნეს მიყოლა, ვის ჰქონდა ჰკვა და ცნებანი! მივჰყევ სოფელს და სახელსა, კარგთ კაცთა მქონდა ხლებანი.

376 ხედავთ კაცთა დაბადებულს, არვისა აქვს ერთი სახემე სოფელმან ოთხის კუთხით დამაბა და მიდგა მახე, არ გავიდა სამსახური, რაგინდ ბევრი ჭირი ვნახე, ცუდად წახდა გარჯილობა, ბედი ამაღ გავიჩმახე!

377 მეც შემემლო ამხანაგთა მახეზღართა მტერობანი, მაგრამ დავსთმი, ყველას უყვი მიცემა და ფერობანი, ამისთვის ვჰქენ, მე მინდოდა აოხრებულთ შენობანი, მაგრა ყველამ მოიჭირვა ჩემი გაჭრა, ხელობანი!

378 ერდგულობა - მე მგონია პატრონზედა სამსახური, რომ ინდომო ამხანაგი, არა გქონდეს კარგთ კაცთ შური, არ დაჰკარგო მეგობარი, არ ჰყო მეფის მოსამდური, ჩემი იცით, ყველას გახსონსთ, რას ოფლთა ვარ მონაწერი!

379 თუ გინდოდეს თავი შენი, შენც ინდომე ამხანაგი, ცეცხლი მისთვის მოდებული აგრევ იყოს შენთვის დაგი, ამოსწოდო მისთვის ხმალი, არ თუ ქარქაშს ადრე აგი, თუ გაიჭრას სამყოფთაგან, თავი მისთვის გარდააგი!

380 რაც თვისთვის სწადდეს, მოყვისისთვის კვლავე მას აჯობინევდეს, ცრემლთანა ცრემლი დაღვაროს, მოხარულთანა ლხინევდეს, სწყუროდეს, მანცა იწყუროს, თუ დათვრეს - ისიც ღვინევდეს, ჭირთანა ჭირნი იტვირთოს, სევდასთან მოიწყინევდეს!

381 კაცმა კაცს გული მიანდოს ერთპირად დასანდობელად, მას მისთვის ცრემლი სდიოდეს უწყვეტლად, გაუშრობელად, მისთვის ხმალს ხელი ანებოს მტერზედა დასაშრობელად, თავი გასწიროს საკვდავად, სანთლურებ დასადნობელად!

382 მე ქვეყნისათვის რამდენჯერ ვჰქენ თავის გაწირვანია, მოწამედ მყვანან მრავალნი, არა თუ შვიდი, რვანია, არა მაქვს ჟამი სიტყვისა, საჩივრის ცუდი თქმანია, მაგრა მართლისა სიტყვის თქმა ჩემგან რა უკუთქმანია?

383 ბატონს ჰყვანდეს ერდგული ყმა, სიამოვნით თავს უდებდეს, მტერს ებრძოდეს, დავსებულსა ცეცხლსა კიდევ აუნთებდეს, რაც უჯობდეს იმას ბჭობდეს, მებრძოლს მიღმა გაუგდებდეს, საჭურჭლესა წარმოცლილსა სალაროსა დაუდებდეს!

384 რაცა სწადდეს, ის აამოს, დაერიდოს საწყინარსა, ძმას და შვილსა თვით ხედვიდეს, მისთვის სთმობდეს ორსავ

მკვდარსა, მებრძოლს მიღმა მიეგებოს, იგ ჰხმარობდეს ხმალს და ფარსა, დაფანტულსა წინ უძლოდეს, უგროებდეს კარგსა ჯარსა;

385 პატრონის წყენა წყენად სჩნდეს, ლხინისთვის გაიხარევდეს; სახელსა გამოაჩენდეს, უკადრის საქმეს ჰფარევდეს, საკვდავად თავი გარდადვას, როდეს რაზმშიგან გარევდეს, რაგინდ სხვა რამ თქვან, მაშინცა მისსა ქებასა წარევდეს!

386 ცოტა მიცემა დიდად სჩნდეს, მწვედ იყოს მადრიელადო, თუ საწყენი რამ შეატყოს, თვალნი ქნას ცრემლით სველადო, გასჭირდეს - ადრე ინაღვლოს, მსწრაფლ იქმნას მისაშველადო, - ასრე მასმია პატრონის მე სამსახური ძველადო!

387 არ დაიშურო რაც გქონდეს, შენ იყო მის მიმრთმეველი, ცოტაც გიბოდოს - ხარობდი, მით იყავ გამომრთმეველი, უსამართლოთ და ურიგოთ არვისი არ წამრთმეველი, საწყენის წყენის რიდება, არრა ჰქნა უმართეველი!

388 პატრონყმობა განა ჩვენგან, იცით, ზეცით დასახულა, სოლომონ და დავით - ორნივ თვალით მეფედ კვლავ ნახულა, როგორც ყმისა სამსახური, ყმა პატრონთგან შენახულა, უბრალოს ყმის წახდენანი პატრონზედაც მწვე ძრახულა! -

389 ეს ყველა მჭირდა, ისმინეთ, მეფეთა ერდგულობანი, დიდად შევმატი, ვარგებდი, ვისიც რომ მქონდა ყმობანი, ადრე მივმართი ბძანებას, სადაც მიყვიან ხმობანი, ან მეფე ცუდათ გამიწყრა, ან მე აღარ მაქვს ცნობანი!

390 სად წავიდე, სად დავლახო აწ ქვეყნისა კიდით კიდე, დედა-წულნი, საუნჯენი წავიღო და რას ავჰკიდე, -მეფის მტერსა მე რამდენჯერ

გულ-მესისხლედ წავეკიდე, - ვადა რყეულს ხმაღს ნუ აგდებ, თაო, ხელი კიდევ ჰკიდე!

391 რადგან წახდა გარჯილობა, რადღა მმართვეს თავის ტკენა, რად ვიუბნა ძველი საქმე, ვით დავაშრო თქმაღლა ენა, აღარ მმართვეს საჩივარი, ანუ ცუდად ცრემლთა დენა, ვით მიქნია ერდგულობით მტერთა სისხლის გარდადენა!

392 რომ წამიხდა სამსახური, ცრემლი თვალთა მისთვის მდინდა, ან სოფელმან ჩემი კერძი შუქი რასთვის დააბინდა, გახსონსთ, უწინ მტერნი თქვენნი ჩემს ხმაღს როგორ შეუშინდა?!

გაყრა მიმძიმს, თვარემ დავრჩე, მე რომ ვიყო, სადაგინდა!

393 არა მშურდა სასიკვდილოდ მე გარდმედვა თქვენთვის თავი, აწ რად იქმენ ხემწიფეო, დღეთა ჩემთა გასათავი? რა გერგების, ეს არ ვიცი, მომიშალოთ რომ სათავი? ეტლმან ჩემმან მე მამგვარა ბედკრულობა ასათავი!

394 რომ მასმია, ასრე თქმულა პატრონისა კვლავ სიამე, რაც უბძანოს - აღასრულოს, არ იკვნესოს, არც თქვას, "ვამე!" მოეხსენოს: "ხემწიფეო, შენთვის დღენი გავიწამე, რაც მიბძანო სამსახური, წავაკვდე და წავე წამე!"

395 გვმართებს, რომე მეფეთათვის სიმხნითა ვჰქნათ კვერთხის რგვანი, სად გვიბძანოს, მივესივნეთ, სიგრძის გზა ვვლოთ, ანუ განი, თავს საზღვარი ეს დაუდვა, ვერვინ იყოს ჩემი მგვანი, არ ავმალდეთ თავმდაბალნი, სიტყვა არ ვთქვათ შეუგვანი!

396 რაც გვიბრძანოს, თავს შევიდვათ, აღრე გვმართებს დაჯერება, მას ვმონებდეთ, არ გარდვიგდოთ პირიდამე მისი ქება, წაუწყმედლად ყოვლის გზითა გავათაოთ პატრონთ ნება, მეფის მტერთ რომ მე დავმართე, ნეტამც თქვენგანც ისრე ება!

397 სოფლის ჩარხთ ბრუნვა, ეტლთ ქცევა ხანდახან მოვა, ხან არა, ხან ხელი ვარდით ავავსი სოფელმან, ზოგჯერ ხან არა, დაყმუნდა, აღარ მომართა, ჩემზე განაგრძო, ხანა რა, მტერმან იშები მამიგეს გულისა მოსაფხანარა!

398 ახლა მარყევს ეს სოფელი, უწინ მამცა, მაშინება, მძლავრმან მტერმან ვერსად მიყო, იცით, გსმია მა შინება! მეფის, ქვეყნის უნებელნი ავხსნი, ზოგი მაშინ ება, სჭვრეტდეს თვალნი უდუხჭიროდ, კამკამებით მაშინ ება!

399 მიმძიმს ამხანაგთ მოშორვა, გულსა მაქვს მუდამ ზრუნვანი, შეჭირვება და ოხრანი, მწუხარება და ურვანი; სამკვიდროს გაცლა ძნელია, ვინც დადგეს შესაშურვანი, თუ რამდენრიგად მამიხდა სისხლის ცრემლისა წურვანი!

400 ვინ რომ ფეხსქვეშ მელახოდეს, აწ მათ მე მქნეს დაცემული; მახეზღარნი უწინ მე მყვეს დატუქსული, დაცემული, ზოგნი იყვნეს

განაკეთნი, ზოგნი ბევრის მიცემული, - შენვე მიგაქვს, ეტლო ჩემო, რაც შენგნით მაქვს მოცემული!

401 სად მეგონა დამკვიდრება, აწ სადით ვარ განაჭერით, მეფეს ტკბილად ველარ ვნახავ, თვარ არ ვრიდობ განა ჭერით, ვის მომწევენ, შეიქმნების გაკვეთილ და განაჭერით, ბედო, კრულო, უკულმართო, თავი ჩემი განაჭერით?

402 ზოგს კაცს რომე გაუჭირდეს, უსუსურად დაღონდების, ვინც რას ეტყვის, - არას ჯერა, კარგს რჩევასა გარდაჰხდების; ვირემ კაცი ცოცხალიყოს, ადვილ მტრისგან ნუ წახდების! ბედი, სვე და გამარჯვება იქნას, კაცზე რაც მოჰხდების!

403 გაჭირების დროს კაცს უნდა, რომ შერჩეს ჭკვა და გონება, ვისაც რომ ახლდეს უტყუვრად სიამე, ტკბილად მონება, რომ მოშლით იყოს, ცუდია, რას არგებს მწვე დაღონება? აღარ დაზოგოს მის დროსა სალარო, ანუ ქონება!

404 კაცი გაბედავს საქმესა, თუ კარგს კაცთან აქვს ზრდილობა, მეც მქონდა დარბაზს წინ დგომა და ამხანაგთა წილობა, მე არა მჭირდა ტყუილი, არც ცუდი სიტყვის ცილობა; აწყა სოფელმან ნაკადი და მამცა ცრემლთა მილობა!

405 ზოგჯერ მეც მითქვამს თავისა, თუ რასთვის დავიბადეო, ანუ მტერები გარშემო ვიხვივე, რად ვიბადეო, მაშ ხომე ცუდათ გაქრების, მაქვს რამე ან ვიბადეო, გულმკრთალნი მტერნი, ჯაბანნი რასათვის აიბადეო?

406 ყველამ გასინჯეთ, შეტყობით, თქვენ ჩემნი სამართლობანი, როგორ ვჰქენ თავის დადება, მეფის ტახტისა მკობანი, აწ ვისდა უთხრა ლიქნითა, ფერობით სიტყვის ლმობანი, ზოგნი შევფრფინავთ სოფელსა, ზოგთა დავსწყვიეთ შობანი!

407 რომე კაცმა ბევრი რამ თქვას, ხოტბა გრძელი, სიტყვის თხრობა, თვისტომს თავსა მოაძაგებს, მას მიხვდების ცუდი შრობა, არც ის ვარგა, არვინა თქვას კარგის კაცის გარჯილობა, გოდოლშიგან დაფარულსა,

დაგულვას სჯობს გახსნილობა!

408 ვკთქვა, არა ვკთქვა ერთი საქმე, ორსავ ვლონობ დიად მნელად, პატრონის ხამს გამარჯვება, პირველვე ვკთქვი სიტყვა ძველად; ბევრი კაცი მოვიხმარე მწედ, იმედად, ჩემად მშველად, მაგრა მევე დამიმარცხდა, მით შევიქმენ ცრემლით სველად!

409 ლაშქრად მამყვეს იმერელნი, მამეხმარნეს ზოგნი სამცხით, ზოგს ქართველთაც გვერც ვიახელ, კაის ჯარის აღსარაცხით, მაგრა ეტლმან არ გვიბედა, მით ვიქმენით იმ დღეს მარცხით, გამარჯვება მეფეს მიხვდა, ზოგი ჩვენც ვკქნით მიწას ნარცხით!

410 შეწეულთა ლაშქართ მიყვეს, ვერ უჭერდი იმა თავსა, სტუმართა და თვით მოსრულთა, რას ვეტყოდი იმათ ავსა, დგომასა და გაძლებასა მე ვკკადრებდი თუ მეთავსა, ზოგმა მეც მწვე დამიმარცხა, მათი სახლი ავა თავსა!

411 ეგრე მითხრეს: "ან შეგვაბი, ან გაგვიშვი ჩვენსა, შინა!" მე მათ დაბლა მოველოდი, მას ვზრახვიდი გულსა შინა; ვკკადრე: "ომსა გაპოვნინებ, თქვენთან არც მე შემეშინა," შუბი გატყდა, ედიშასა, იცით, ხმალი ვით ეშინა?

412 ბაზალეთის ომი მოჰხდა, მეფეს მიხვდა გამარჯვება, იმათ დიდი გახარება, ჩვენ ჭმუნვა და ბევრი ვება; ბატონიშვილს გვერც ვიახელ, ერისთვისაც მქონდა ხლება, ულონობას ღონევე სჯობს, ცდა საქმისა ბევრ შეძლება!

413 რაცა მოჰხდა სრულ ვიცოდი, არ მინდოდა ესე ომი, ყმა არ უნდა პატრონისა ბრძოლისა და შებმის მდომი! თავს მოღალავს, ან მოკვდების, ცუდათ არის მკლავის მშრომი;ქვეითი ხომ მუხლს დაღალავს, ვერც იქნების ცხენს შემჯდომი!

414 სამცხეს წაველ, წამოვიდნენ ესე კარგნი დიდებულნი, ყველაკასა მრავლად მივეც, რაცა მქონდა მუნ დებულნი, საქონელნი, ბარგნი ჩემნი, არ დავკარგენ კიდებულნი, გაეხარდათ მახეზღართა, ვინც მყვეს გარდაკიდებულნი!

415 ცოლშვილი სამცხეს დავაგდე, მოყვრები მიიბარევედეს, ბატონიშვილსა მე ვახლდი, იესე ჩემი მარევედეს, ხვანთქრის კარზედან წავედით, გზად ჩვენთვის დარნი დარევედეს, ყაზახ მეკობრე, ჯალალი, ჩვენს ვერას მოიპარევედეს!

416 ადრევ ვაცნობეთ ვეზირსა ხელმწიფის ტახტს წინ რეზანი, ყაფუჩიბაში ებოძა, მით ექო ჩვენნი ცნებანი, გვითხრა ხემწიფემ: "იცოდეთ, თქვენ გიყოს გულის ნებანი;" მე უთხარ: "მის ხმაღს მოვენდევე, მით ვჰქენ შორის გზით რეზანი!"

417 ჩვენ მიგვიყვანეს, ებძანათ: "მოჰფინეთ კარგა სახლები;" ასრე გვსმენია, ეგენი არიან კარგნი სახლები! ჩვენთან მოვიდეს ფაშები, აქვსთ ფართოდ ტყავის სახლები, ძველით ვერავის ვნახევდით, ტანს ეცვა ყველას ახლები!

418 ულუფა მრავლად გვიბოძეს, სიუხვე ჰქონდა ზღვებისა, ურჩისგან ხმლით და ძალითა, მას არა არ ეზღვებისა, არვის არ ძალუც ძალითა გარდავლა იმის მზღვრებისა, მასწინ არ ძალუც მთქმელებსა, ამხანაგთ დაბეზღებისა.

419 მეორეს დღესა მიგვასხეს, შეგვაველეს კარნი სრისანი, გავჰკვირდით მორთულობასა, - ნეტარ ქნილია რისანი? ხემწიფეს მუხლსა ვაკოცე, სიტყვა მიბძანა თქმისანი, - ვჰკადრე: "თქვენს ხმაღსა მოვენდევე, ყმოზა ვერა ვჰქენ სხვისანი!"

420 მიბძანა: "ჩემი წყალობა შენზედა უშურველია, სამცხეს რაც ციხე აიღე, მთქმია, არც ხანი ძველია, რაცა გწადს, იმას დაგმართებ, მე ვით ვარ შენი მშველია, მოგცე ციხე და ქალაქნი, ქვეყანა აზრუმელია!"

421 რაც ხანი დავჰყავ, მამაპყრა პატივი დიდ საფერია, ცხენსა შებძანდის, გვიბძანის, შევსხდით, ჩვენც ვნახით ერია; მიბრძანის: "ნუ შეგწყინდებათ, აქ არვინა გყავსთ მტერია," ვკადრი: "რომ გიჰვრეტო, ის გვალხენს, ვართ თქვენი ფეხთა

მტვერია!"

422 ენგიჩარ აღას უბძანა, აჩვენე თოფხანანია! - წაგვიძღვა, ყველა დაგვაწლო, რა უცხო, რა ხანანია! გვითხრა: "ხემწიფე გაგიშვებს, გამოვა რა ხანანია", აწ ვისლა ახსონს, რა ვნახეთ, ბეგლარბეგ, რა ხანანია?

423 თიქმატაშ, აისოფიო, გვიჩვენა ზღვისა ზღუდები, ზღვის პირს ალაგი არსად ჩნდა ზარბაზნებისგან უდები, მათ კაცთ ყაუხი ეხურა ბერძენთა, ჩვენებრ ქუდები, მისსა მებრძოლსა შიშითა, როგორ არ ჰქონდეს რიდეები?

424 ბევრი რამ უცხო გვაჩვენეს, ლომ-ვეფხთა სადგურიაო, გასინჯეთ, ვისცა გენახოს, სად ისი, სად გურიაო? სრულ მარმარილოთ ნაშენი, არსად ჩნდის აგურიაო, ზოგს კარგს სახლებსა მივადგით, გვეტყოდეს აგურიაო!

425 პატრიაქთანა მივიდით, ვისმენდით წირვა-ლოცვასა, ერი მოვიდის ურიცხვი, ალაგს ჰყოფდიან მოცვასა; იქ ღირსნი კაცნი დაგვხვდიან, იქმოდენ ცრემლთა ხოცასა, მიტრაპოლიტნი გვერც უდგნენ, ხან უფრო, ხან ვჰთქვამ ოცასა.

426 ხანი დავჰყავით ზამთრისა, ზაფხული იქცა ჟამებად, ხემწიფემ ბძანა: "თქვენ თავი არა გმურსთ ჩემთვის წამებად, ერთი ქვეყანა სოხტათა აქვს, არ არიან ამებად, მაზედ გაგისევ, შარბათი თქვენ შეუქმენით შხამებად!

427 კარგად უნდა მოაგვაროთ, ნურც ადვილ გჩანსთ მათი ბრძოლა: ქვეყანა აქვთ მწვე მაგარი და მეომართ კარგთა ყოლა; მწვე ფთხილობენ ღამე თევით, სრულ არა აქვთ მუდმად წოლა, გუშაგები იძახიან, როგორც მწუხრს და ცისკარს მოლა!

428 თემს თქვენ მოგცემ ოჯახობით, გარეშემოც თქვენი იყოს, მათი განძი, საქონელი, არა მშურს რა ვინც გაიყოს; ჩემი ყმა რომ გამიმაგრდეს, ნეტარ რა ვჰქნა, ეს რა იყოს?" აწ გიორგიმ ძველ ნაქნევსა კიდევ ხმაღსა ხელი მიჰყოს!

429 სხვაც გვიბოძა მამულები, სარჩო კარგი სანჯახები, საქონელი აურაცხი, ხმაღ, ლახტ, აფთ და ნაჯახები, მაგრა ვისაც მიგვისივა, იგ არიან ანჯახები, მტრისა ადვილ წინ მიმგები, შემძგერი და დამჯახები!

430 წამოვედით, ყაფუჯები ჩვენ თან მოგვდევს მთად და ბარათ; სადაც

მოგვცეს მამულები, ჩვენად საყმოდ, მოსაბარათ, რადგან კაცი თან გვიახლა, შენ რას გაქნევ წიგნობარათ, ვის სამძღვარზედ ბრძოლა შევჰქენ, გამისინჯეთ თქვენ აბა, რათ?

431 მოვედით სოხტას, გვითხრობდეს თუ: "კვამლი შვიდ ათასია, სახლი ასეთი არ არის, არ ჰქონდეს სურა, თასია; მათ ყარაულად გარ უვლის სამუდმოდ კაცი ასია;" ზოგთ მითხრეს: "რომ დავიხოცნეთ, რა ვჰპოოთ თავის ფასია?"

432 ვჰთქვი, ჰკუთით საქმე მოგვარდეს, სარდლობა ამას ჰქვიანო, დავდგეთ აქ, ყური მიუგდოთ, რაც რომ იმათა თქვიანო, ფრთხილობას გარდაიდებენ, უფრო და უფრო გვიანო, თვარემ თუ ახლავ შეუტევთ, მებრძოლნი დადაგვიანო!

433 ბოლოს დავდექით, დავიწყეთ ჩვენ მათში ვაჭრობანია, ზოგნი მეგობრად ვიჩემეთ, ზოგთ ძმობილ, ვითა ძმანია, დაწყნარდეს, იარებოდეს მათში სულ ჩვენი ყმანია, მიხდომის აზრი გარდაგდეს, არ დავიყარეთ ხმანია.

434 ხესა ფურცელი გასცვივდა, მთაზე თოვლმან ქნა დებანი, ხემწიფეს წიგნი ებოძა: "მაქვს შენგან იმედებანი, ნულარა ჰყოვნი, მიუხე, ქენ თავის გარდადებანი! ჯავრს ნუ შემარჩენ მაგათსა, ცეცხლურებ უყავ დებანი!"

435 იგი კაცი გავისტუმრე, მე ესენი დავამაშე, პირველს ღამეს შევეკაზმე, მშვილდს აუბი, თოფი ვმაშე. დავის სიტყვა გაუთავე, გულსა ჩვენსა "ვაშა, ვაშე!" მე დავიპყარ, დავიმონე, იქ აღარვინ გავაფაშე!

436 შეუხედით დანდობილთა, ოთხგნით გზანი შეუკარით, გარდუედით სიმაგრესა გალავნისა ციხის კარით, მხრით თეძოსა ხმალი ვასვით, ვინ ფეხ დადგმივ შემოვჰკარით, ვირემდისი არ გავსწყვიტეთ, განძს არვინ ვჰყავ მინაკარით!

437 შიგ დავდეგით, იქ ვიზამთრეთ, საქონლითა ავივსენით. ხემწიფესა მოვახსენეთ წიგნითა და კაის ენით: სიტყვა თქვენი გავათავეთ, რაც გვიბძანეთ, ისე ვჰქენით, განდგომილნი ამოვსწყვიტეთ, ჩვენ შევჰქენით სისხლთა დენით!

438 ოცს არაბაზე დავაწყევ იქ თოფი ნაშოვარია,

ხემწიფეს წინა გავგზავნე: "ამათი მჭერი მკვდარია! ქვეყანა გაუტიალე, აღარ აქვთ მოსაფარია, დავჰხოცე, ზოგი დავჰფანტე, ველარ შეგროვდენ ჯარია!"

439 წყალობის წიგნი ებოძა მწვე დიდად გახარებისა: არ გაგაკეთო დიდებით - ჩემგან ეგ არ იქნებისა! ხალათი კარგი ებოძა, ტკბილ სიტყვა, ენა ქებისა: "ჩემნი მტერნი და ორგულნი ყველანიმც აგრე კვდებისა!

440 შენ ყოფილხარ მამაცურად, მოგხდომია გამარჯვება, ეგრე თქმულა, ზეცასა რბის, მეფეთათვის ვინცა კვდება; რასაც კაცი პატრონზედ იქს, სადაც წავა, წინ დახვდება, კარგსა კარგი არ ასცილდეს, ავსა ავად გარდაჰხდება!"

441 დავისადგურეთ იმ ზამთარ, ჩვენ ლხინი გვექონდეს ამონი, ვლხინობდით გამარჯვებულნი, რომ გვეპყრა ალაბ- შამონი: მებრძოლთ გაუხდა შარბათი სასმელად მწარე შხამონი, შეიტყვეს ჩვენთა მებრძოლთა, არა ვართ უთამამონი.

442 თქვენცა იცით, სამუდამოდ არ მინდოდა აქა ყოფა, მამული და სამყოფელი რა კაცს შუა გაეყოფა, - კაცის გული ვერ გაძლება, ბევრი ვის აქვს, არ ეყოფა, ცოტას ქონა მწვე მერჩივნა, რაც რომ მქონდა უწინ ყოფა!

443 თუ კაცი დასჯერდებოდეს იგ მისსა საყოფინარსა, მას უმადლებდეს რაც მისცეს, პირველ ქვეყანა ვინ არსა, იგია მიმცემ-წამრთმევი, სხვა იმას გარე ვინ არსა, ვინ ცხოველად ჰყოფს მოკვდავსა, ანუ ვინ შეიქს მძინარსა!?

444 რანი მამიხდეს, ვინ იცის სოფლისა საცთურებია, რამდენჯერ გახდის დალებით ჯაჭვისგან ბეჭი, მხრებია, ხან მარტო დავრჩი სადაგინდ, ხან მყვანდეს მე მომხრებია, სამყოფინარი გამიხდეს ვერანად, ნაოხრებია!

445 რაცა გარდამხდეს სოფლისგან, ყველას ვერ ვიტყვი მა სულა! მას ვმონებ, ვაქებ, ვადიდებ, ვინ რომე მიწა მასულა, სრულ განსაცდელმან შემიპყრა, მახე მამხვია, მასულა, მიწითგან ცხოვლად შემზილა, ისრევე იმან მა სულა!

446 შურითა მოჰხდა, ცთომისთვის სამოთხეს შევა გველია, პირველმან მამამ უსმინა, ჩვენ შვება ამაღ გველია, მან ძველმან მტერმან მიუთხრა: "არ მოგცე მე ეგ ველია!" ცეცხლი ანთო სასარჯლო ხორცისა დამდაგველია!

447 იმავ შურმა გამოჰხადა სამოთხიდან მამა ჩვენი, სარჯლად მოგვცა ეს სოფელი, სარკის მსგავსად მათჩვენი. კაცთა ბოლოს არ გამთავი, დასაგმოზ და შესაჩვენი, სწრაფლ წაგვართვა ფეროვნება და ნათელი თვალთა მჩენი!

448 ეს სიტყვები რად მოვიღე, გასინჯეთ და ყურად იღეთ, კარგნო კაცნო, საანდაზოდ ჩემი საქმე გარდაიღეთ! ჩემგან ქნილი რაცა სჯობდეს, ზოგნი დევით, ხან აიღეთ, ავი შორად განუტევეთ, კარგი თქვენკენ წამოიღეთ!

449 აწ გაიმბო ჩემზე შურით, თუ რა მოჰხდა გულის ზრახვა; რაც სახელი მე სადმე ვჰქენ, შექნეს კვნესა, ზოგთა ახვა; ზოგთა კარგა შეიწყნარეს, ზოგთა შექნეს ჩმახვით ძრახვა, ვჰთქვი, დავჰკარგე სამკვიდრონი, აღარ მამხვდა თვისთა ნახვა!

450 ვეზირ აზამი ხემწიფის თავს დაიწერდის სიძობით, სულთან მურადის და ედგა, არ მეყვისობდა ბიძობით, ქალთან ქებინის დალოცვით, ართუ მრუშობა მსიძობით, ვეზირსა ცოლმან მოსწერა: "მეფეთგან თქვენ გაიძობით!"

451 ცოლს მოეწერა ვეზირთან: "სად არის შენი სახელი? აქ მოურავის ქება არს, თქვენნი არიან მძრახველი! ხემწიფე ბძანებს: "ყმა არ მყავს უკეთეს, ან მის მსახველი, მაგას რამ საქმე უგვარე, თუ თვალნი გქონდეს სახელი!"

452 ის იაზაბელ შეიქნა, ნაბოთეს ბალის წამლები, ან იროდიას ემსგავსა, სისხლთ ნათლისმცემლის დამლები, ევდუქსიასა ტახტს იჯდა, ეროდეს კარის გამლები, რჯულისა შემარყეველი, მრავლის ცოდვისა წამლები!

453 ვეზირმან თქვა: "სხვათ აქებდენ, მე სახელი გამიქარდეს, ჩემი საქმე არ გამოჩნდეს, სხვის სახელზე მეფე ხარდეს! სიკვდილი და ხმლის გაბედვა მისი მეცა დიად მზარდეს, თუ ეს ბედი წალმა მესხნეს, ვჰთქვი: "მიწათა რად გამზარდეს?"

454 კაცი ვნახე, რომ მოვიდა ჩემთან წიგნით ვეზირისა, ებრძანა თუ:

"შეგვეყარე, აქ ჰაერი კარგი ქრისა! ტკბილად ვნახოთ ერთმანეთი, არ სიტყვა ვჰტყვათ მუქარისა!" ხმოზა, შეყრა, ალერსობა, ვერ შევიტყვე, იყო რისა?

455 მე შევჰტვალე: "უხემწიფოდ ვერა გნახავ, არ იქნება! ხემწიფე თუ წიგნს მიბოძებს, ძალია თუ ან იქ ნება, მაშინ გვერცა გიახლები, მტერი ფეხსქვეშ გაიქნება. ხემწიფეზე დამნაშავე ასო-ასოდ აიქნება!

456 რა არ ვნახე, მწვე ეწყინა, გულში იქნა ნაღვლიანად, შემოსტუქსა მოციქული პირქუშად და ჯავრიანად: "ჩემს ხმას მონებს საკეისრო, სიგრძე სად აქვს განიანად! მე არ მნახა მოურავმა, ესე იყოს, თქვა, ჯერხანად!"

457 ხემწიფესთან ჩაფრად კაცი მან გაგზავნა მეტად ჩქარად, ცოლს მისწერა: "შენ მაცნობე აწ ამბები დასაფარად;" მან მოსწერა: "ეს ხემწიფე შენზედ არის გულში მწარად, მოურავის გამარჯვება მწვედ იამა გასახარად!"

458 მოსწერა თუ: "ორისაგან ერთი წინ გიც, იყავ მქნელი! მოურავის ხმლით სიკვდილი, გვესმის, არის დიად ძნელი, ან შეაკვდი, თავი დადე, შენს ლაშქართა იყავ მსვრელი, ან მოკალ და მოერიე, მისის სისხლით იყავ მსვრელი!

459 შენს ხელთ იყოს მისრ-ბაღდადი, ალაბ-შამი ბასრამდისა, ისპა ოღლანს, რაც უბძანო, ენგინჩარნიც იქ მიდისა;ნილოსს მყოფნი შენ გიძრწიან ანუ შადი სადა დისა, შენს ხელთ არის ვეზირობა და ქმარი ხარ მეფის დისა!"

460 ვეზირმან თქვა: "მოურავთან მე არა მაქვს მტერობანი, მაგრა რა ვჰქნა, ხემწიფის დის მმართვეს სიტყვის ჯერობანი. რაცა ბძანოს, მე ისი ვჰქნა, მას დაუწყო ფერობანი, მაგრა მიკვეთს, ბორცვ-გორათა შენ ქენიო ძგერობანი!"

461 კიდევ წიგნი გაუგზავნა, შიკრიკს მისცა, მალე ვლიდე! მიეწერა: "ხემწიფისას წყალობასა ვერ დავსთვლიდე, მაგრა ძნელსა საქმეს მიკვეთ, თავი ამაღ გავაფლიდე, რა ღონე მაქვს, ამა სოფლით ან ის გავა, ან

გავლიდე?

462 ეს გასინჯე, ყური უპყარ, იყავ კარგი მომსმენელი, მტერნი მყვანან, ხემწიფესთან იქნებიან დამსმენელი, ხმა გამოვა მოურავის სიკვდილისა გამსმენელი, რა ხემწიფე გაიწყრომოს, რაღა უთხრა მასმენელი?

463 ხემწიფესა დიდადა სჩანს, მისთვის არის დიდად კარგი, ხაზინადარ სიძეთა ჰყავს, ხემწიფისა დიდად მარგი, რომ შევაკვდე, ანუ მოვჰკლა, ვის მივართვა მისი ბარგი? ბძანეთ, რომე ჩამოვეხსნა, მშვიდობისა ნორჩი დარგი!"

464 მან მოსწერა: "სიჯაზნითა ვერ აპირებ მორევასა, მაგით უფრო ჩავარდები სიღრმის უფსკრულს, მორევასა, ერიდები ქვეყნისასა აშლასა და მორევასა, მე გვერც აღარ მოგეწურვი, მალმალ გეტყვი მორევასა!"

465 ხემწიფის დობით თამამობს, თვარ როგორ სტუქსოს ქმარია? ცოლმა ქმარს: "მოკვდი! " ეს უთხრას, იგ მიწას დასანთქმარია! ვეჭობ, რომ სძულდეს ვეზირი, თვარე ვჰთქვათ, რა საქმარია? ამ რჩევა-ვეზირობისთვის საკვდავი ასაქმარია!

466 ცოლმან კვლავ კიდევ მოსწერა სიტყვა ცხარი და მწარია: "ერთის ქართველის კაცისა სახელი დიდათ არია! შენი ხსენება დადუმდა, თქვეს: "ცოცხლივ ანუ მკვდარია?" მწვე გაუჭირდა ვეზირსა, საქმე აქვს შესაზარია!

467 ვეზირის გულსა დამკვიდრდა რჩევითა ღალატობანი, თუ მათი საქმე სადმე სჯობს, არა აქვთ კაცთა ნდობანი, ერთს კაცსა არვის შეეძლო საქმენი ჩემოდნობანი, მე უყვი მტერთა მრავალჯერ დაწვა და ჩამოდნობანი!

468 რა მოვა კაცზედ განგება, ეტლი არ ბრუნავს ბედადო, შუქურ მასკვლავი დახვდების პირდაპირ შემომხედადო! ჩარხებსა ფრთანი დასცვივის, ზე მყოფი იქმნას ქვედადო. დღე მოეწურვის, სვისაგან, გახდების უიმედადო!

469 ამა სოფელმან მაბრძოლა აღმოსვლით დასავლეთამდი, ბაბილოვანს და სამხრეთსა ბრძოლილ მყო ხლმისა კვეთამდი; ჩრდილოთ ლეკთა და

ოსეთსა, კიდით სრულ ჩერქეზეთამდი,

ლხინიც მამცა და წუხილი, ურვა და სევდა კვნესამდი!

470 კაცსა გასცდის და აღორებს სოფლისა ნივთთა წესია; ხან იშვებს, იტყვის, "რა მიშავს," ხან ტირის ცრემლთა მთესია. ხან ეს გონია "უკვდავ ვარ," ხან სნეულ არს და მკვნესია, თუ სულსა რამე უღვაწოთ, ყველას ეს უკეთესია!

471 რაც მე გარდამხდა სოფლისგან, წერით ვინ გაათავებსა? ანაზდათ კაცთა გვიმუხთლებს, მოშლის კარგს ტანს და თავებსა, არ შეგვიწყალებს სიკვდილი, მოწეულს შეიქს შავებსა, არ მოგვცემს დროსა ჟამამდი, არცა გვთხოვს დასაზავებსა.

472 ბევრი მსაჯა, სად მამავლო, მამიყვანა სადამდისა; სად მმართვედა მე ტირილი, აწყა ცრემლი სადა მდისა? ცეცხლმან კვამლი შემომხვია, აწ უყურეთ, სად ამდისა, მეფემან და სიძემ მკარგა, მდურვა მქონდეს სად ამ დისა?

473 ყანდაარს ბრძოლა და ბაღდადს, მე ვინ მიწურვა მისრისა, სტამბოლს ხანისა დაყოფა, ნახვა, გასინჯვა მისრისა; არაბისტნისა ჭაბუკნი მაჯამან ჩემან მისრისა, აწყა სევდისა ლახვარი გულსა მიწყლულებს, მისრისა!

474 გავათავე ჩემი სიტყვა, წავალ თქვენგან სალამითა, ვისცა გესმას ჩემი გავლა, ცრემლი ქენით, სალა მითა; უკანასკნელს ანდერძს მოგცემ, საქმე იმას ალამითა, აწ საფლავად თან მამყევით, მამაყარეთ სალა მითა! ეპილოგი

475 ნათესავ-მოდგამ-გვარ-ტომმან მისმან ეს ვიწყე წერებად, ამაღ მეშინის მოშურნე პირველივე მყავს მტერებად, რომ უქმი სიტყვა მამხადოს, არ იყოს ჩემზე ფერებად, ვინ არს ცოდვილთა შემწყნარე, ვედრივარ, მექმნას ტერებად!

476 ქართლის ცხორება სხვათა თქვეს, მე ამის ვიქმენ ბრალევად, რომ დამეკარგა ამბავი, ქნილიყო შესაბრალევად! წყარო ტკბილი და ამონი ქნილიყო გასამშრალევად; ეგებ ვერ მეთქვას გაწყობით, მაშინც ნურვინ ხართ მწყრალევად!

477 სიკვდილი ამაღ არ ვსწერე, არ ვაჯობინე ხოცანი, ვის გესმისთ მისი დაკარგვა, იქნებით ცრემლთა მხოცანი, ნაქნარსა მისსა გასინჯავთ, ჰოთქვათ, ცხადია თუ ოცანი, რაც ექნა, ვეჭვ ძლივ დავსწერე, ათისთავად ვჰოთქვა ოცანი!

478 თქვენ გევედრები, ვინცა ხართ სიტყვისა გამსინჯავია, სიტყვა ყბედ ძრახვა არა ხამს, რაგინდ რომ მეთქვას ავია, სოფლის ზღაპრისა წერისთვის შევიქმენ დამნაშავია! მას დარჩა ჭკუის საუნჯე, ვინც ცრემლით ავსო ნავია!

479 უქმი სიტყვა ცუდსა ჰქვიან, მეც ვარ მუდმად უქმის მთქმელი, კაცი რომე უქმს ამბობდეს, ვით მორჩების დაუნთქმელი? ჭკვა მათ ჰპოვეს, საღთოს წიგნის ვინცა იყვნეს გარდამთქმელი, მე შევიქმენ ენა-ყბედი, სოფლის სიტყვის სამ წამთქმელი!

480 ესეთი სიტყვა არა ხამს, თუ ბერი წესზე ბერევედეს, სინანულისა სვიფონსა, საკუთრად მისთვის ბერევედეს, ჭაბუკნი მხეცთა ერთოდეს, მხცე გასრულებით ბერევედეს, ვინ სწვრთნიდეს, ყურსა უპყრობდეს, არა თუ გულსა ბერევედეს!

481 მე სოფლისა საქმეს მივჰყევ, მე ვინა და ამის წერა? ის მიჯობდა, მოციქულთა რაც თქვეს, ყველა დამეჯერა, სულის ღვწით და სინანულით ანგელოზნი შემეჯერა, თაო ჩემო, შენთვის რა ჰქენ, ანუ კარგად გასინჯე რა? მეფის არჩილისადმი

484 ეს არის ლექსად ნათქვამი, მნატრე ვინ თქვენის ხლებისა, ზოგი რამ საღმთოც დავსწერე, სიტყვა ვჰოთქვი წმინდათ ქებისა, საღთოს ქებისა მთარგმნელი სული რჯას აღარ ებისა, მე ამის წერით მეშინის, ვათუ ხმა მესმას ვებისა!